

Наше Слово

PIK LXV № 31 (3286) ВАРШАВА, 2 СЕРПНЯ 2020 РОКУ
ЦІНА – зл. 4,00 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

Зліва направо: ведучі Лука Дошна і Ольга Пиж та голова Об'єднання лемків Григорій Троханівський

«Онлайн-ватра» у Ждині: не відмінити заходи, а переформатувати їх

У Ждині біля Горлиць 19 липня відбулася 38-ма «Лемківська ватра». Фестиваль лемківської культури – це час щорічних зустрічей, родинних та дружніх, надзвичайно важливих для усіх поколінь лемків. Цього року «Ватра» пройшла без глядачів, тим не менш гурти виступали на сцені, а ті, що не змогли приїхати з огляду на непевну ситуацію на кордонах, записали свої виступи на відео. Окрім концертної програми, на фестивалі відбувалися дискусії – і все це транслювалося в інтернеті. Помітно, що цього року «Ватра» була справою молодого покоління лемків, які активно включилися у її організацію.

10. →

Учасники ансамблю народного танцю «Студенти танцюють», які чекають на свій виступ. За ними – порожнє ватряне поле та таблички з назвами лемківських місцевостей
Фото надані Об'єднанням лемків

За вашу і нашу пам'ять!

До 100-ї річниці війни 1920 року

Більшовицька навала, що поширилась у 1920 році поза межі тодішньої Росії та зруйнувала існуючий стан речей, на своєму шляху наштовхнулася на відроджені держави — Україну та Польщу. Наддніпрянська Україна прокинулася від бездержавного існування і розпочала боротьбу за власну державність. Також у 1918 році українці Галичини заявили про створення держави спільно з братами з «Великої України». Однак ці плани були зруйновані під тиском поляків, для яких не існувало Польщі без Львова, а українські степи були невід'ємною частиною легенди про польську незалежність.

Однак, незабаром обидва народи опинились перед обличчям спільного ворога — більшовицької орди, яка загрожувала європейській цивілізації. Незважаючи на те, що ще недавно вони боролися одні проти одних, поляки та українці вирішили, що любов до батьківщини та боротьба за її незалежність не повинні перетворитися у братовбивчу війну. Це зрозуміли українські лідери на чолі з отаманом Симоном Петлюрою. Це, завдяки своїй надзвичайній інтуїції, усвідомив маршалок Юзеф Пілсудський. Реальна оцінка загрози з боку більшовицької Росії змусила обидві сторони в квітні 1920 року укласти союз, результатом якого стало братерство зброї та спільна боротьба проти більшовиків. Солдати Петлюри та Пілсудського проливали кров за спільну свободу — польську й українську. Кожен із них боровся за власну, омріяну, вітчизну і проти тих, що хотіли її позбавити.

Польсько-український союз виник у результаті самопожертв. Поляки мали відмовитись від візії ідилії українських маєтків, а українці — від України аж по Сян. Для багатьох українців ціна була незвично високою, але навіть ті, хто воював у 1918 році за український Львів, ставали у лави армії Української Народної Республіки, щоби створити бар'єр більшовицькій навалі. Колишні супротивники разом проливали кров у боротьбі зі спільним ворогом. Польські жовніри гинули під Києвом, а українські солдати — біля Замостя. Прославився полковник Марко Безручко, але, крім нього, воювали й інші: генерали, офіцери та солдати з усієї України. Вони були лицарями свободи, бо мріяли про вільну батьківщину. Вони були людьми честі, які вірність своєму слову підтверджували кров'ю, ранами, важкою солдатською працею, залишеними в Україні сім'ями і вигнанням із батьківської землі. За свої мрії та вірність своєму союзникові вони заплатили найвищу ціну!

Після того, як затихли битви і Польща підписала з Росією мирний договір у Ризі, недавні союзники виявилися незручним баластом. Інтернованим у таборах довелося зіткнутися з приниженням і безнадією. Багато з них (дуже багато) загинули в цих таборах. Смертоносний урожай збирали хвороби, пошесті, недоїдання і навіть холод. Ті, хто вціліли, ховали своїх товаришів по зброї на цвинтарях, місце на яких їм іноді доводилося купувати за власні гроші. У незалежній Польщі лише деякі з них знайшли допомогу та підтримку. Зрада своїх колишніх союзників змусила маршалка Юзефа Пілсудського промовити пам'ятні слова: «Перепрошую, панове, я вас дуже перепрошую».

Союз Пілсудський—Петлюра, спільна боротьба і пролита кров, які зупинили більшовицьку навалу на підступах до Варшави, повинні були стати

наріжним каменем аксіоми, що незалежні Польща й Україна потрібні своїм народам та Європі. На жаль, період Другої Речі Посполитої поставив це твердження під сумнів. Українці перестали бути народом-партнером, а стали обтяжливою національною меншиною, засудженою до асиміляції та денационалізації. Незабаром настав період безпам'ятства, забуття та стирання з пам'яті спільної боротьби. На сьогоднішній день у шкільних підручниках з історії вже не згадується польсько-українського братерства зброї. Однак, 1920 рік наочно продемонстрував, що співпраця, порозуміння, повага та взаємна підтримка більш вигідні нашим державам та націям, ніж ворожість і невдоволення.

У 1991 році Польща стала першою державою в світі, яка визнала незалежність України. Це позначилося значним відродженням ідеї польсько-українського братерства та спільності наших інтересів. Однак сьогодні зі смутком треба констатувати, що в 100-ту річницю спільної боротьби, історичний польсько-український діалог перебуває в найгіршому становищі за всі минулі двадцять років. Втрачено значну частину завоювань попередніх десятиліть і дозволено на те, щоб, читаючи сторінки історії, підкреслювалось не те, що нас об'єднує, а лише виключно те, що розділяє.

Однак останнім часом з'явилися також позитивні приклади діяльності в дусі 1920 року. Особливо важливою стала акція «Полум'я братерства», що проводиться у Польщі скаутами Союзу гарцераства польського та членами української скаутської організації Пласт. Ці молоді люди з історії надихнулися мріями про спільне польсько-українське майбутнє. Слід також відзначити діяльність польських та українських журналістів, які у травневу річницю визволення Києва військами Пілсудського та Петлюри у рамках проекту «1920 — рік пам'яті під час пандемії» вшанували місця поховань польських легіонерів та воїнів Армії УНР у містах і селах України.

Озираючись у минуле, не можемо дозволити, щоб у 2020 році відбулася зрада ідеалів 1920-го року. Сьогодні, майже через 100 років, українці протистоять агресії сучасної Росії й захищають не лише українську державність, а й європейський вибір України; вони є останнім bastionem на шляху російської експансії — ідеологічним, політичним і військовим. Будьмо солідарними з ними! Зробімо висновки з історії, адже байдужість і забудькуватість убивають не менш ефективно, ніж кулі, руйнують ідеали, які на сьогодні нам можуть бути так потрібні.

Д-р Вітольд Бобрик
Д-р габ. Роман Висоцький
Ярослав Вуйцік
Проф. д-р габ. Ігор Галагіда
Д-р габ. Богдан Гальчак
Д-р Маріуш Гумецький
Проф. д-р габ. Роман Дрозд
Проф. д-р габ. Ростислав Жерелик
Д-р Ростислав Крамар
Д-р габ. Марко Мельник
Олександр Маслей
Д-р Лука Рейт
Юрій Рейт
Д-р Єва Рибалт
Мирослав Скірка
Петро Тима

Українці — громадяни Польщі

Варшава, 27 липня 2020 р.

За pamięć waszą i naszą!

W stulecie wojny 1920 roku

Болшевицька навала, rozlewająca się w 1920 r. poza granice ówczesnej Rosji i niszcząca dotychczasowy porządek, na swej drodze napotkała odradzające się państwa — Ukrainę i Polskę. Naddnieprzańska Ukraina budziła się z politycznego niebytu i z czasem podjęła walkę o własną państwowość. Także Ukraińcy w Galicji w roku 1918 stanęli do walki, która miała doprowadzić do stworzenia państwa, wspólnego z pobratymcami z „Wielkiej Ukrainy”. Jednak te plany legły w gruzach pod naporem Polaków, dla których Polska bez Lwowa była nie do pomyślenia, a stepy ukraińskie stanowiły nieodłączny element narracji o polskiej niepodległości.

Wkrótce jednak oba narody stanęły w obliczu wspólnego wroga — bolszewickich hord zagrażających cywilizacji europejskiej. Pomimo tego, że jeszcze tak niedawno walczyli przeciwko sobie, Polacy i Ukraińcy uznali, że umiłowanie Ojczyzny i walka o jej niepodległość nie muszą oznaczać bratobójczej walki. Zrozumieli to przywódcy ukraińscy z Atamanem Symonem Petlurą na czele; niezwykłą intuicją w tej kwestii kierował się również Marszałek Józef Piłsudski. Realna ocena zagrożenia ze strony bolszewickiej Rosji zmusiła obie strony do zawarcia sojuszu w kwietniu 1920 r., którego rezultatem stało się braterstwo broni i wspólna walka z bolszewikami. Za wspólną wolność, polską i ukraińską, przelewali krew żołnierze Petlury i Piłsudskiego. Każdy z nich walczył o własną wymarzoną Ojczyznę, przeciwko tym, którzy chcieli ich tych Ojczyzn pozbawić.

Sojusz polsko-ukraiński był sumą wyrzeczeń. Polacy musieli wyrzec się wizji sielanki ukraińskich majątków, Ukraińcy — wizji Ukrainy po San. Dla wielu Ukraińców była to cena niezwykle wysoka, jednak nawet ci, którzy w 1918 roku walczyli o ukraiński Lwów, stawali w szeregi Armii URL, by postawić tamę bolszewickiej powodzi. Dawni przeciwnicy razem przelewali krew w walce ze wspólnym wrogiem. Żołnierze polscy ginęli pod Kijowem, żołnierze ukraińscy — pod Zamościem. Chwałą okrył się płk. Maro Bezruczko, lecz oprócz niego bili się też i inni: generałowie, oficerowie i żołnierze z całej Ukrainy. Byli rycerzami wolności, bo marzyła im się wolna Ojczyzna. Byli ludźmi honoru, którzy wierność danemu słowu pieczętowali krwią, ranami, ogromnym żołnierskim trudem, pozostawionymi w Ukrainie rodzinami i wygnaniem z ojczystej ziemi. Za swoje marzenia i za wierność dochowaną sojusznikowi zapłacili najwyższą cenę.

Kiedy ustały walki i Polska podpisała z Rosją pokój w Rydze, okazało się, że dawni sojusznicy stali się niewygodnym balastem. Internowani w obozach, musieli stawiać czoło upokorzeniu i beznadziei. Wielu z nich — zbyt wielu — w tych obozach zmarło. Śmiertelne żniwo zbierały choroby, nędza, niedożywienie, a nawet chłód. Pozostali przy życiu grzebali swoich towarzyszy broni na cmentarzach, które niekiedy musieli wykupić za własne pieniądze. W wolnej Polsce tylko niektórzy znaleźli pomoc i wsparcie. Zdrada wobec dawnych sojuszników zmusiła marszałka Józefa Piłsudskiego do wypowiedzenia pamiętnych słów: „Ja was przepraszam, panowie, ja was bardzo przepraszam”.

Sojusz Piłsudski—Petlura, wspólna walka i przelana krew, która zatrzymała bolsze-

wicką nawałę na przedpolach Warszawy, miały być kamieniem węgielnym aksjomatu — wolne Polska i Ukraina są potrzebne sobie i Europie. Niestety, okres II Rzeczypospolitej postawił to twierdzenie pod znakiem zapytania. Ukraińcy przestali być narodem-partnerem, a stali się uciążliwą mniejszością narodową, skazaną na asymilację i denacjonalizację. Wkrótce przyszedł okres niepamiętania, zapominania i wymazywania z pamięci wspólnej walki. O polsko-ukraińskim braterstwie broni do dziś nie ma wzmianki w szkolnych podręcznikach historii, pomimo, iż rok 1920 pokazał, że bardziej niż resentymenty naszym państwu i narodom służyć współpraca, porozumienie, szacunek i wzajemne wsparcie.

Wielkim renesansem idei polsko-ukraińskiego braterstwa i wspólnoty interesów stało się w 1991 r. uznanie przez Polskę, jako pierwsze państwo na świecie, niezależności Ukrainy. Dziś jednak, ze smutkiem należy skonstatować, że w 100-lecie wspólnej walki, historyczny dialog polsko-ukraiński znajduje się w położeniu najgorszym od ostatnich dwudziestu lat. Stracono wiele zdobyczy poprzednich dekad i pozwolono, by czytając karty historii podkreślać nie to co łączy, lecz wyłącznie to co dzieli.

Ostatnio pojawiają się jednak także pozytywne przykłady działań w duchu Roku 1920. Szczególnie istotną stała się akcja „Płomień Braterstwa” realizowana w Polsce przez harcerzy z ZHP i członków ukraińskiej organizacji skautowskiej Plast. Ci młodzi ludzie w historii znaleźli inspirację do marzenia o wspólnej polsko-ukraińskiej przyszłości. Należy też odnotować akcję dziennikarzy — polskich i ukraińskich, którzy w majową rocznicę wyzwolenia Kijowa przez wojska Piłsudskiego i Petlury, w ramach projektu „1920 rok, pamięć w czasie pandemii” honorowali miejsca pochówku polskich legionistów i żołnierzy URL w wielu miejscowościach w Ukrainie.

Patrząc w przeszłość nie pozwólmy zatem, aby rok 2020 był zdradą roku 1920. Dziś, po blisko 100 latach, Ukraińcy bronią już nie tylko ukraińskiej państwowości i europejskiego wyboru Ukrainy przed agresją współczesnej Rosji; stanowią ostatni bastion na drodze rosyjskiej ekspansji — ideowej, politycznej, militarnej. Bądźmy z nimi solidarni. Wyciągnijmy wnioski z historii, bo obojętność i niepamięć zabijają nie mniej skutecznie niż kule — niszczą idee, które tak bardzo mogą nam dziś być potrzebne.

Dr Witold Bobryk
Prof. dr hab. Roman Drozd
Dr hab. Bohdan Halczak
Prof. dr hab. Igor Hałagida
Dr Mariusz Humecki
Dr Rostysław Kramar
Aleksander Maślej
Dr hab. Marek Melnyk
Jerzy Rejt
Dr Łukasz Rejt
Dr Ewa Rybałt
Mirosław Skórka
Piotr Tyma
Jarosław Wujcik
Dr hab. Roman Wysocki
Prof. dr hab. Rościsław Żerelik

Ukraińcy — obywatele Polski

Warszawa, 27 lipca 2020 r.

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Пластуни запрошують на зустріч у Мриглодах

28-30 серпня пластуни з Польщі організовують зустріч у селі Мриглоди-Любицькі (Люблінське воєводство). «Запрошуємо усіх старших пластунів до спільного виїзду на природу. Поєднаймо корисне з приємним — вишкіл практичного пластування з прибиранням занедбаних українських могил в селі Верх-рата», — повідомляється на фейсбук-сторінці, присвяченій цій події. Всіх зацікавлених просять заповнити анкету. Про деталі читайте у фейсбуці («Пластина зустріч в Мриглодах») або пишіть Ганнусі Тимець (junactwo@gmail.com).

Нагадаємо, що Українська скаутська організація в Польщі цього року відзначає 30-ліття свого існування. Святкування, що були заплановані на 8-9 серпня, у зв'язку із нестабільною епідеміологічною ситуацією — скасовані. Проте члени організації заохочують усіх, зокрема колишніх пластунів, хоча б віртуально згадати про свої моменти у Пласті. З цієї нагоди у фейсбуці створено сторінку «30-lecie odrodzenia Plastru w Polsce». Пластуни пропонують ділитися своїми спогадами про пластування, публікуючи в інстаграмі та фейсбуці на сторінці святкування 30-ліття Пласту власні світліни з пластових заходів з хештегами #trymaivohon, #plastpl30.

Українська журналістка стала уповноваженою з питань іноземців у Валбжиху

Українка Ірена Реліх відтепер є уповноваженою з питань іноземців при мері міста Валбжих. Про це пише dziennik.walbrzych.pl. Раніше вона працювала в одному з найбільших українських видавств «Gazeta.ua» та останні роки займалася переважно політичною тематикою. У Валбжиху, де проживає вже два роки, Ірена Реліх очолює товариство «Україна-Валбжих». Треба зазначити, що Валбжиський повіт підписав угоду про співпрацю з фондом «Україна» з Вроцлава про допомогу українцям, які живуть і працюють у Валбжиху та довколишніх місцевостях. У місті офіційно зареєстровано 350 українців, але реально їх може бути в чотири рази більше. Громадяни України, які приїжджають до Польщі, потребують допомоги у вивченні польської мови та опануванні нових професій. Саме цими двома питаннями має в основному займатися новопризначена уповноважена мера Валбжиха. Нагадаємо, що навесні 2019 року посаду уповноваженої при мері Вроцлава з питань українських жителів міста доручили представниці української меншини у Польщі Ользі Хребор.

«Лемківське весілля — традиція і сучасність» у Зиндрановій

Фото з фейсбук-сторінки, присвяченої події

Музей лемківської культури у Зиндрановій запрошує на подію «Лемківське весілля — традиція і сучасність». Цей проект складається зокрема з виставки архівних фотографій із зображенням лемківських весілля із різних місцевостей на Лемківщині (до виселення лемків), науково-популярної конференції, що представляє етнологічні, історичні та музикологічні науково-дослідні тексти з вищезазначеного питання.

Проект, реалізований кросненським товариством «Під Карпатами» (у співпраці з Музеєм лемківської культури в Зиндрановій), покликаний ознайомити сучасних мешканців Лемківщини, молодих лемків та всіх, хто цікавиться традиційною культурою Низького Бескиду (Beskid Niski), з повними ритуалами традиційного лемківського весілля, порядком проведення церемонії, піснями, що виконували на весіллях тощо. Ще одна важлива мета завдання — зіставити тради-

ційну форму весілля з її сучасною формою, що збереглася на самій Лемківщині та серед поколінь лемків, народжених і вихованих на так званих «чужих землях», ізольованих від свого коріння. Подія відбудеться 22 серпня (14:00-20:00) у Музеї лемківської культури у Зиндрановій. Більше про проєкт можна прочитати на сайті lemkowskiwesele.org

У Гданську безкоштовно готують екскурсоводів з українською та російською мовами

З 28 липня по 12 вересня Інститут міської культури (Instytut Kultury Miejskiej) в Гданську проводить безкоштовні курси для підготовки екскурсоводів. Це відбувається в рамках проєкту «Метрополітанка». Під час курсу будуть обговорюватися, зокрема, такі теми: «Культурна і промислова спадщина Гданської корабельні», «Ідея «Солідарності»», «Анна Валентинович — легенда „Солідарності”», «Жінки на Гданській корабельні після Другої світової війни», «Працівниці Гданської корабельні», «Дітячки-страйківниці». Також пройдуть зустрічі з колишньою працівницею корабельні і теперішніми її співробітниками. Щоб закінчити курс і отримати сертифікат, необхідно взяти участь у всіх видах занять (лекції, семінари, екскурсії). Після підготовки, яка триватиме декілька тижнів, нові екскурсоводи проведуть екскурсії по Гданській корабельні «Шляхами жінок» українською і російською мовами. Орієнтовані вони будуть на нових мешканців і мешканок міста. Чотири лекції цього проєкту будуть записані на відео й пізніше будуть доступні онлайн українською і російською мовами на ютуб-каналі Інституту міської культури.

Товариство «Магурич» працюватиме на цвинтарях в Україні

З 9 по 23 серпня члени та прихильники товариства «Магурич» в українському селищі Поморяни та селі Заклад (Львівська область) ремонтуватимуть надгробки на українсько-польських цвинтарях. Охочі приєднатися до роботи можуть зв'язатися з організацією на фейсбуці («Stowarzyszenie Magurycz»).

Товариство «Магурич» уже понад тридцять років відновлює українські пам'ятники, придорожні хрести та каплички. Волонтери займалися реставраційними роботами не лише на українських, а й на польських, єврейських та німецьких кладовищах, загалом у чотирьох країнах. Проте в основному їхня робота зосереджена на цвинтарях південно-східної Польщі: на Бойківщині, Лемківщині та Розточчі. За підрахунками голови організації Шимона Моджеєвського, учасникам товариства вдалося відремонтувати понад 2 тисячі надгробків на приблизно 140 цвинтарях.

У Варшаві відкрилася виставка, присвячена пам'яті про Голодомор

З 24 липня в Українському домі у Варшаві експонується виставка «Мені досі соромно викидати їжу. Бабуся розповідала мені про Голодомор» українських художників Андрія та Лії Достлевих. Цей проєкт виник як результат візуального дослідження з використанням постфотографічних практик, присвяченого сучасним побутовим проявам історичних травм ХХ сторіччя, а також репрезентативним можливостям фотографії як медіума у представленні травматичних подій. Бабуся Лії Достлевої, а також бабуся її чоловіка пережили голод 1932-33 років у різних регіонах — на Полтавщині та Луганщині. Обидві не боялися розповідати про ті події дітям і внукам. Виставку, підготовлену подружжям Достлевих, можна буде відвідати до 24 серпня.

Чи виконують вирок нападники на пікулицьку ходу у 2016 році?

Нещодавно редакція «Нашого слова» звернулася із запитанням до районного суду у Перемишлі: «Чи засуджені (20 осіб) за атаку на пікулицьку ходу у 2016 році виконали неоплачену контрольовану роботу в соціальних цілях та чи заплатили компенсацію для постраждалого українця?».

Нагадаємо, що згідно з рішенням, яке виніс суд 17 квітня 2019 року (у листопаді апеляційний суд підтвердив рішення першої інстанції), винними визнано 20 нападників на процесію. «Вони, діючи спільно та у змові, навмисно перешкодили греко-католицькій релігійній процесії», — йдеться у документі. Згідно з рішенням, «зловмисники образили учасників процесії,

з огляду на їхню українську національність, публічно зневажили, вживаючи вульгарних слів, а також насильно втрутилися в процесію і перешкоджали людям, які знаходилися на чолі процесії, не даючи їм можливості продовжувати ходу (статті кримінального кодексу 195 п.1, 257, 191 п.1)». Крім цього, п'ятьох чоловіків було визнано додатково винними у нападі на Зенона Куцабу: зловмисники били учасника процесії та шарпали його одяг. Кожному з них суддя призначила виплатити постраждалому по 500 злотих компенсації. Також трьох обвинувачених було визнано додатково винними у нападі на Петра Куцабу (сина Зенона), причому ці дії було скоєно через його українську національність — так вважав суд першої інстанції. Винні отримали покарання строком від 6 місяців до року і 2 місяців обмеження волі у вигляді виправних громадських робіт (від 30 до 40 годин на місяць). Міра покарання, яку обґрунтувала суддя, залежала від того, чи звинувачені вже відбували судові покарання в минулому, а також від кількості винесених їм обвинувачень.

У відповіді редакції «Нашого слова» від 21 липня районний суд у Перемишлі повідомляє: 7 засуджених не почали виконувати вирок обмеження волі, 7 засуджених виконують вирок обмеження волі, 1 завершив виконання вироку обмеження волі. Крім цього, у випадку 2 осіб прокурор подав заяву про заміну покарання обмеження волі на покарання позбавленням волі, 2 засуджених мають відкладений вирок, а у справі 1 покараного — вирок передано на виконання районному суду у Кракові, згідно з місцем його проживання. Щодо 5 засуджених, які мали заплатити по 500 злотих, то 2 виконали цей обов'язок.

Українка стала чемпіонкою Польщі з тенісу

Анастасія Шошина стала чемпіонкою Польщі з тенісу в парному розряді. Як повідомляє Польське тенісне об'єднання, дівчина вже більше місяця грає у польській серії турнірів. Цього разу вона здобула чемпіонський титул у Битомі. У фіналі турніру українка виступала у парі з полькою Паулою Каней-Ходунь. Разом вони перемогли польський дует Магдалени Френх і Мартини Кубки з рахунком 7:6 (7:5), 7:5. А в одиночному розряді Анастасія Шошина дійшла до півфіналу, поступившись там майбутній переможниці Магдалени Френх. 22-річна харків'янка займає 430-ту позицію в рейтингу Жіночої тенісної асоціації (WTA).

Українка з 14-річного віку мешкає у Польщі, тому хотіла представляти цю країну у цьому виді спорту. Зараз вона чекає на польське громадянство.

Книга «Шлях (до) ромів» доступна для замовлення

У видавництві «Видавництво» на початку серпня вийшла книга «Шлях (до) ромів», яка є антологією малої прози українських авторів, зокрема ромського походження. Під обкладинкою читач знайде 19 прозових текстів про співжиття в полікультурній громаді, згуртованість, взаємоповагу й толерантність. «Шлях (до) ромів» — це історії, що покликані руйнувати стереотипне бачення ромської громади. Книга стала результатом роботи літературно-мистецької резиденції «СпільноART», яка проходила навесні 2019 року. Її організатором виступила Ромська програма Міжнародного фонду «Відродження».

Авторами антології стали відомі українські письменники, перекладачі, поети, журналісти, громадські діячі, а також автори-початківці: Андрій Любка, Андрій (Банди) Шолтес, Любов Якимчук, Микола Бурмек-Дюрі, Любов Єремичева, Альона Казанська, Ростислав Кузик, Олена Марчук, Петро Русаненко, Люба-Параскевія Стринадюк, Андрій Тужиков, Катерина Гладка, Ольга Мацо, Єва Райська. Анастасія Холявка, Любов Базь, Каріна Санлайф та Ірена Яніцька. Їхні тексти доповнюють ілюстрації художників: Олени Гавришук, Наталії (NONA) Журавчак, Тиберія Йонаша та Тетяни Литвин. Літературною редакторкою видання виступила відома українська письменниця, літературознавиця та перекладачка Маріанна Кіановська. Над художнім оформленням працювали Юрій Барабаш та Ілля Стронговський. Детальну інформацію про проєкт та саму книгу можна знайти на сайті vydavnytstvo.com

Книгу можна замовити безпосередньо у видавництві (є можливість закордонної висилки) за адресою: editor@vydavnytstvo.com

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**
Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

УКРАЇНА-ПОЛЬЩА

Польські ліві закликають державу підготуватися до конфлікту в Криму

Росія незабаром може знов атакувати Україну через нестачу питної води в Криму. Польські парламентарії хочуть, щоби президент Анджей Дуда скликав Раду національної безпеки (РНБ) для обговорення цієї проблеми.

З такою заявою у польському Сеймі виступили депутати від парламентської фракції «Lewica» («Лівіця») Аніта Кухарська-Дзедзіц, Анджей Розенек та Павел Крутул. Посилаючись на оцінки українських та американських експертів, політики зазначили, що на Кримському півострові панує небувала за останні роки посуха, а резервів питної води може вистачити максимум на півтора місяця. Водночас Кремль концентрує на півострові щораз більшу кількість військових одиниць. Зараз там перебуває понад 30 тисяч російських солдатів, більше 60 бойових катерів, 6 підводних човнів, 50 бойових літаків та 20 вертольотів. Як відзначили депутати від «Lewica», наступ на українську територію з території окупованого Криму може початися через те, що найближче джерело питної води знаходиться у 80 км вглиб континенту. «Тому звертаємось до pana президента у справі скликання РНБ з метою обговорення ситуації і прийняття рішень, які дали б Україні відчуті нашу підтримку», — сказав депутат Павел Крутул. Його партійний колега Анджей Розенек пригадав, що експерти роками повторюють, що найближчий збройний конфлікт відбуватиметься за природні ресурси, серед яких чи не найважливішим є питна вода. За його словами, концентрація російських сил і посуха в Криму вказують на те, що такий конфлікт невдовзі може розгорнутись безпосередньо поруч з Польщею. Тому потрібно провести консультації за участі влади, опозиції та колишніх прем'єр-міністрів, які є членами РНБ. «Коли за нашим східним кордоном від-

Депутати Аніта Кухарська-Дзедзіц, Анджей Розенек та Павел Крутул закликають президента обговорити проблему Криму. Скріншот з відео

бувають такі події, то наш президент не може бути байдужим і вдавати, що цього не бачить», — впевнений Анджей Розенек. Він підкреслив, що нещодавній телефонний дзвінок російських коміків до президента Анджея Дуди є елементом гібридної війни з боку Москви, що є також викликом у питанні безпеки. Зі свого боку Аніта Кухарська-Дзедзіц зазначила, що загострення конфлікту в Україні спричинить величезну хвилю біженців, до якої Польща та Європа не готові.

Варто відзначити, що після російської анексії Криму у 2014 році Україна заблокувала водопостачання з Дніпра, що на 85% забезпечувало потреби півострова. Тодішній президент Петро Порошенко не погодився на аргументи тих, хто пропонував постачати воду в Крим за максимально можливою оплатою. На його думку, водопостачання мало би бути відновлене тільки тоді, коли агресори звільнять окуповану територію. Такої позиції дотримується і президент Володимир Зеленський.

Тим часом у російській Державній думі проходить читання законопроекту, який прирівнює відчуження територій Росії до екстремістської діяльності. Після його прийняття злочинцем може бути визнаний кожен, хто говорить: «Крим —

це Україна». Російські політики підкреслюють, що відповідальність поширюватиметься і на тих, хто перебуває за кордоном. Тут особливо йдеться про українських політиків, які роблять заяви щодо Криму та його деокупації. Проект закону передбачає, що термін позбавлення волі за таке порушення може скласти від 6 до 10 років. За «екстремістські заклики» передбачено адміністративні штрафи у розмірі до 300 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Кримінальна відповідальність буде наступати у випадку повторного правопорушення протягом одного року. Російські державні службовці заявляють, що у випадку закордонних «прихильників екстремізму» вони вимагатимуть їхньої екстрадиції або арештовуватимуть їх, коли ті з'являться на території Росії.

Виходить, що не тільки вода в Криму і можливий конфлікт можуть бути предметом засідання польської Ради національної безпеки. Над Віслюю багато тих, хто переконаний у тому, що Крим — це Україна, а також засуджує російську агресію. За передбачуваними змінами у російському законодавстві їм погрожують ув'язнення та штрафи. Тому в теперішній ситуації потрібен аналіз цих подій, їхня оцінка і негайна відповідь, заявлена у політичному просторі. ■

Литва хоче, щоб ЄС боровся з переписуванням історії Москвою

Відповідний заклик на липневому саміті Європейської ради озвучив президент Литви Гітанас Науседа. На його думку, Росія мусить отримати адекватну відповідь на свої щораз частіші спроби переписувати історію.

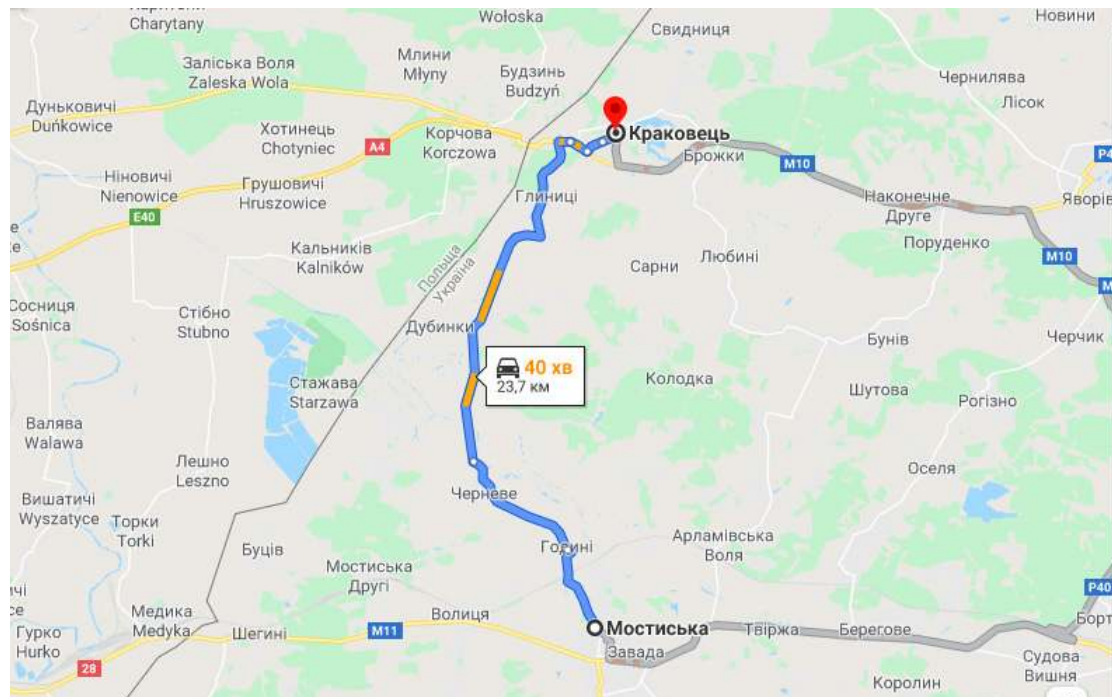
Засідання Ради було присвячене бюджету Євросоюзу на 2021-27 роки та фонду відновлення економіки після втрат від пандемії коронавірусу. Литовський президент, виступаючи на саміті, підкреслив, що намагання Росії, спрямовані на фальсифікацію історії, не повинні залишитися поза увагою всіх країн та інституцій Європейського Союзу. «Зусиллями щодо історичного ревізйонізму Росія прагне розділити світ на сфери впливу, переписати історію та перетворити її на зброю проти народів Балтійських країн. Ми визнаємо ці дії, як такі, що спрямовані безпосередньо проти суверенітету і незалежності Литви та інших країн ЄС», — відзначив Гітанас Науседа. Посилаючись на останні публічні виступи президента Росії, зокрема його спробу реабілітувати пакт Ріббентропа-Молотова, президент Литви підкреслив, що такі дії суперечать демократичним цінностям Західної Європи. Глава литовської держави вважає, що з такими спробами не можна миритися, і що вони вимагають швидкої і ефективної відповіді. Президент Литви наголосив також на тому, що історичні маніпуляції стають систематичною складовою російської політики. Тому, на його думку, Європа має виразно пояснити російським партнерам, що не буде терпіти такі дії. «Ми повинні дуже чітко сказати, що така політика вплине на відносини ЄС і Росії», — відзначив Гітанас Науседа. Він пригадав також, що у резолюції Європейського парламенту до 80-річчя Другої світової війни є заклик до Європейської комісії взяти на себе зобов'язання щодо адекватної відповіді на кремлівські фальсифікації історичних фактів. ■

3 Корчової до Мостиськ – кращою дорогою

З пункту пропуску Корчова – Краківець можна буде проїхати якісною дорогою у напрямку українського міста Мостиська. Там розпочалися ремонтні роботи за кошти Європейського Союзу та за підтримки польського бюджету.

Загальна довжина ремонтуваного відрізка дороги Краківець – Мостиська становить 19,1 км, а його

вартість складає 146,5 млн грн (з них трохи більше, ніж 2 млн євро — це гроші польського бюджету). Ремонт почали у

селі Глиниця, розташованому впритул до українсько-польського кордону. Попереду шлях, який пролягає через сім населених пунктів. Роботи плануються завершити до кінця поточного року.

Завдання виконується у рамках Програми транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна 2014-2020. Проект «Доступне українсько-польське прикордоння: спільні дії щодо модернізації дорожньої інфраструктури» передбачає ремонт доріг в українсько-польському прикордонні. За виконання завдання відповідає Служба автомобільних доріг у Львівській області, партнером якої є Асоціація «Єврорегіон Карпати – Україна» та Підкарпатське управління регіональних доріг.

У заявці до проекту вказано, що прикордонні області Польщі та України, хоч і є периферійними у своїх державах, але на їхній території відбувається інтенсивний автомобільний рух через пункти перетину кордону. Наявна там дорожня інфраструктура не відповідає стандартам, ускладнює транскордонні зв'язки та знижує привабливість регіонів для

інвесторів і туристів. Ситуацію може значно покращити однорідна і якісна мережа доріг у польсько-українському пограниччі. Заявники також відзначили, що спільні транскордонні ініціативи укріплюють позитивні сусідські відносини і дають можливість використання потенціалу регіонів в обох державах.

Варто відзначити, що Програма транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна діє вже 15 років. В її рамках на прикордонній території, крім дорожніх проектів, фінансуються такі завдання: промоція місцевої культури та історії, підтримка розвитку охорони здоров'я та соціальних послуг, сприяння ефективності та безпеці кордонів, покращення управління кордонами тощо. В двох перших періодах дії програми (з 2004-го по 2013-й) на підтримку близько 284 проектів було призначено 215,8 млн євро. Бюджет програми на 2014-2020 роки становить 165 млн євро. На початку липня розподілено останні кошти на промоцію місцевої культури, історії та природної спадщини. 26 проектів на суму 1,47 млн євро реалізуються за умови співфінансування, причому 18 з них — це польсько-українське партнерство, а 8 — польсько-білоруське. ■

Сторінку підготував
Григорій СПОДАРИК

УКРАЇНА

На Донбасі розпочався повний режим припинення вогню

Пресцентр Операції Об'єднаних сил (ООС) повідомив, що з півночі 27 липня на Донбасі почав діяти режим повного та всеосяжного припинення вогню. Про це було домовлено на засіданні Тристоронньої контактної групи.

«Ситуація в районі проведення Операції Об'єднаних сил залишається контрольованою. Підрозділи Збройних Сил України продовжують виконувати поставлені завдання. У цьому контексті ще раз слід наголосити, що заходи повного та всеосяжного припинення вогню не позбавляють українських воїнів діяти відповідно до норм міжнародного гуманітарного права та національного законодавства України. При цьому, підрозділи зі складу Об'єднаних сил готові дати належну відсіч ворогові у разі порушення домовленостей», — йдеться у повідомленні.

ООС повідомляє, що 26 липня збройні формування Російської Федерації 13 разів порушили режим припинення вогню. Протягом доби противник неодноразово здійснював як провокативні, так і прицільні обстріли.

На момент виходу номера вже відомо, що від початку дії режиму припинення вогню зафіксовано обстріл з боку збройних формувань Російської Федерації. «Серед ночі противник з тимчасово невідконтрольної Ужівки відкривав вогонь по позиціях українських воїнів біля Водяного. Українські захисники вогонь у відповідь не відкривали. Втрат, внаслідок ворожого обстрілу, немає», — поінформовував прес-центр операції Об'єднаних сил. Ще один факт було зафіксовано неподалік Новомихайлівки. За допомогою протитанкових гранатометів противник здійснив мінування українських позицій трьома протипіхотними мінами ПОМ-2.

Зеленський провів телефонну розмову з Путіним про припинення вогню

26 липня Президент України Володимир Зеленський провів телефонну розмову з Президентом Росії Володимиром Путіним. Було обговорено виконання домовленостей, досягнутих під час Нормандського саміту 9 грудня 2019 року в Парижі. Володимир Зеленський порушив питання безпеки на Донбасі. Про це повідомляє офіційний сайт президента.

«Співрозмовники привітали досягнення домовленості щодо повного та всеосяжного режиму припинення вогню на Донбасі, яке починається з 00:01 27 липня 2020 року, Президент Російської Федерації підтримав цю домовленість. Лідери погодилися з необхідністю термінової реалізації додаткових заходів з підтримки режиму припинення вогню на Донбасі», — йдеться у повідомленні.

Президенти двох країн обговорили деталі взаємодії в частині розмінування, розведення сил і засобів та відкриття нових контрольних пунктів в'їзду-виїзду на лінії дотику, діяльності Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ, а також забезпечення доступу Міжнародного комітету Червоного Хреста до утримуваних осіб. Зеленський порушив питання звільнення кримського татарина Руслана Сулейманова у зв'язку з трагічною загибеллю його трирічного сина.

«Президент України особливо наголосив на необхідності подальших практичних кроків у питанні звільнення утримуваних українських громадян, які перебувають на тимчасово окупованих територіях Донбасу та Криму, а також у Російській Федерації».

Сторони також обговорили Закон про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей, який перебуває на розгляді у політичній підгрупі ТКГ (Тристоронньої контактної групи), та Закон про децентралізацію, який передбачає зміни в Конституції України.

Було акцентовано увагу на необхідності успішної реалізації домовленостей, досягнутих чотирма лідерами в Парижі, у контексті важливості проведення наступного саміту «Нормандської четвірки» в Берліні», — зазначається на офіційній сторінці глави української держави.

Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба відвідає Польщу

27-28 липня 2020 року міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба здійснить робочий візит до Республіки Польща (новина написана на момент зачі номеру в друк).

«Основною метою візиту є координація дій з польською стороною щодо розвитку двостороннього та багатостороннього співробітництва».

У рамках візиту відбудуться переговори міністра закордонних справ України з главою МЗС Республіки Польща Яцеком Чапутовичем», — повідомляє офіційний сайт Міністерства закордонних справ.

Заплановано, що Дмитро Кулеба разом з польським колегою візьме участь в церемонії офіційного відкриття нового корпусу Посольства України в Республіці Польща, де розміщено консульський відділ дипустанови.

Кулеба зустрінеється з представниками української громади в Польщі. Запрошення на зустріч отримали також представники Об'єднання українців у Польщі та української скаутської організації «Пласт» у Польщі.

28 липня у Любліні запланована зустріч глав зовнішньополітичних відомств України, Польщі та Литви та спільне відвідання ЛИТПОЛУКРБРИГУ ім. Великого гетьмана Костянтина Острозького. На завершення візиту передбачається ухвалення спільної декларації міністрів.

Світовий конгрес українців звернувся до прем'єр-міністра України з пропозицією створення міжвідомчого органу з питань зовнішньої міграції

На початку липня Світовий конгрес українців надіслав прем'єр-міністру України Денисові Шмигалю пропозицію щодо створення міжвідомчого (консультативно-дорадчого) органу з питань зовнішньої міграції при Кабінеті Міністрів України (КМУ) на чолі з віце-прем'єр-міністром України. Про це повідомляє сайт СКУ.

«Актуальність такої пропозиції надзвичайно висока, адже сьогодні головну відповідальність за питання трудової міграції несе Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, що перейняло повноваження у відповідній сфері від Міністерства соціальної політики України. Втім, широке коло питань, що стосуються міграційної політики, належать до компетенції інших державних органів та установ».

Над детальною розробкою пропозиції працювала Робоча група Світового конгресу українців з питань зовнішньої трудової міграції, одним з пріоритетних напрямків діяльності якої є вплив на формування політики уряду щодо зовнішньої трудової міграції в Україні», — йдеться у повідомленні.

Згідно з пропозицією СКУ головні завдання такого дорадчо-консультативного органу включатимуть:

- координацію розробки та впровадження державної політики в галузі міграції та українців у світі;
- формування стратегічного бачення міграційних проблем у контексті розвитку держави та сучасних глобальних проблем;
- розробку пропозицій та рекомендацій щодо відповідних планів та програм; експертизу проектів правових актів у відповідній сфері;
- оцінку міграційної ситуації та результатів імплементації державної міграційної політики, виявлення проблемних питань;
- періодичну підготовку відповідних звітів та аргументоване інформування суспільства.

Також в пропозиції йдеться про те, щоб розглядати в контексті міграційної політики питання:

- створення умов та можливостей для повернення українських трудових мігрантів;
- інтеграції прибулих в українське суспільство;
- розбудови економічних зв'язків та залучення іноземних інвестицій з використанням потенціалу української діаспори за кордоном;
- сприяння прозорим переказам коштів, що зароблені трудовими мігрантами в країнах працевлаштування;
- міждержавних договорів із працевлаштування, пенсійного та соціального страхування, уникнення подвійного оподаткування та їх реалізації;
- забезпечення національно-культурних, освітніх і мовних потреб громадян за кордоном, підтримки освітніх програм;
- протидії торгівлі людьми і нелегальній міграції;
- укріплення українських громад за кордоном, що допомагають відстоювати інтереси України у світі.

«Світовий конгрес українців пропонує механізм координації державної політики у сфері міграції, що буде дієвою підтримкою українських трудових мігрантів у цей непростий час. Такий міжвідомчий орган дасть змогу віднайти ефективні відповіді на сучасні виклики, пов'язані з зовнішньою трудовою міграцією, що загострилися в період пандемії», — заявив президент СКУ Павло Грод.

ПУЛЬС
УКРАЇНИ

У Луцьку 21 липня чоловік захопив рейсовий автобус та понад 12 годин утримував його разом з 13 пасажирами — заручниками. Ім'я терориста — Максим Кривош, псевдонім — Максим Плохой. Під час всього захоплення та утримування заручників Кривош погрожував підірвати вибухівку в багатолюдному місці Луцька. Він стріляв з вікон та демонстрував вогнепальну зброю. Вимоги були доволі дивними: він вимагав, щоб голови судів, міністерств, прокуратури, Верховної Ради, церков, олігархи записали і виклали в YouTube заяви про те, що вони — терористи в законі. Також він вимагав, щоб Президент Володимир Зеленський опублікував відеозвернення з текстом: «Фільм „Земляни“ 2005 року дивитися всім». Пізніше виявилось, що зловмисник вже був судимий двічі раніше, він відсидів загалом 10 років за розбій, шахрайство і бандитизм.

Після переговорів президент Зеленський таки опублікував відео з закликом всім дивитися фільм «Земляни».

Під час штурму правоохоронців заручників звільнили, Кривоша затримали. Ніхто не постраждав. Луцький міськрайонний суд Волинської області арештував його на 2 місяці без можливості внесення застави. Затриманого також направлять на психологічну експертизу. Звинувачення — захоплення заручників, незаконне поводження зі зброєю, терористичний акт та посягання на життя правоохоронця.

У Києві 22 липня знайшли мертвим волонтера Олексія Кучапін, який опікувався бездомними. Обставини смерті залишають багато запитань, деякі друзі активіста переконані, що це вбивство. Потім частина з них змінила свої погляди. Спочатку поліція повідомляла, що смерть була природною. Але біля смітників було знайдено закривавлений диван з квартири, де знайшли тіло. Тепер подію будуть розслідувати як умисне вбивство.

Кучапін був головою «Дому милосердя», він отримував погрози через свою діяльність, зокрема від співробітників поліції, — переконують друзі та колеги покійного.

Україна отримає 1,2 млрд євро макрофінансової допомоги від Європейського Союзу. 23 липня було підписано Меморандум та Кредитну угоду з Єврокомісією в межах робочого візиту української делегації до Брюсселя — прем'єр-міністра Дениса Шмигала разом із міністром фінансів Сергієм Марченком та очільником Національного Банку України Кирилом Шевченком.

«Дякую європейським партнерам за рішучу підтримку нашої країни. Це важливий крок, що підтримує макрофінансову стабільність держави та що спрямований на забезпечення добробуту українських громадян», — написав прем'єр у своєму фейсбуці. Це буде найбільший транш Єврокомісії в межах «виняткової» програми макрофінансової допомоги, яка передбачена для 10 країн та спрямована на подолання негативних наслідків пандемії.

У Києві почалися зйомки документального фільму «Депортація 44-46», який розповість про виселення українців з території сучасної Польщі у 1944-1946 роках. Близько пів мільйона українців було примусово депортовано з Надсяння, Підляштя, Холмщини і Лемківщини за рішенням комуністичної влади. Режисерка фільму — Олеся Моргунець-Ісаєнко, автор сценарію — Тарас Лазер, виробництво — кінокомпанія «УМ-Груп». Проект стрічки став переможцем дванадцятого конкурсного відбору Держкіно й отримав фінансування в розмірі 4,1 млн грн. Як повідомляє видання «Гиждень.ua», у стрічці буде використано тогочасну хроніку, продемонстровано історичні фотографії, мапи, а також показано історію однієї з депортованих, яку через 20 років після виселення затримав КДБ (Комітет державної безпеки СРСР) за поширення правдивої інформації про примусовий характер переселення. Прокат кінострічки запланований на 2021 рік.

Сторінку підготувала Христина ЗАНІК

ПІДЛЯШШЯ

Скансен у Біловезі

Аутентичні маршрути Підляшшя: середньовічні городища, підляські села, церкви та музеї

Пандемія коронавірусу триває, однак всім нам вже набридло сидіти вдома та щораз більше хочеться вирушити у літні мандрівки. Де ж відпочити без натовпу туристів і водночас відчутти атмосферу української старовини? Відповідь є: у селах і містечках Північного Підляшшя.

Підляська природа і чисте повітря

Те, що протягом багатьох років приваблює туристів на Підляшшя між Бугом і Нарвою, — це розташована на українсько-білоруській мовній межі Біловезька пуша, відома хоча б збереженою популяцією зубрів, винищених в інших місцях Європи. Звичайно, варто відвідати саму Біловезьку, відомий у Польщі центр туризму, де розміщений Біловезький національний парк. Однак, шукаючи вільні від натовпу місця, можна зупинитися в одному з підляських сіл на узбережжі пуші. Там ви не лише насолодитесь одним з найстаріших лісів Європи, але й отримаєте нагоду почути живу народну мову — у її білоруському або українському варіантах.

Любителям природи, чистого повітря і тиші можна порекомендувати долину Верхньої Нарви. Пливучи там байдаркою, ви побачите елементи первісного підляського краєвиду. При нагоді варто зупинитися в Канюках, де проживає відомий народний різьбяр Володимир Наум'юк, відвідати музей підляських українців «Загорода» в Козликах, завітати до осідку товариства «Спадщина Підляшшя» в Пухлах або затриматися у Суражі, давньому руському граді.

Буг — це дуже мальовнича, четверта за величиною в Польщі річка. Колишній єдина одна етнокультурна підляська територія, а зараз є межею між Північним та Південним Підляшшям, історична доля яких склалася по-різному. Буг приваблює своєю красою, багатством рослинного та тваринного світів. Окрім того, на цій річці стоять два колишні руські гради — Дорогичин і Мельник.

Сліди давнього українського минулого

Північне Підляшшя розташоване на північно-західних окраїнах української етнічної території. У середньовіччі воно було частиною Київської, а згодом Галицько-Волинської Русі. Відомо, що вже у 983 році князь Володимир Великий ходив у збройний похід до Бугу і Нарви.

На жаль, на цій території не збереглися пам'ятки древньої архітектури, але атмосферу руського минулого можна відчутти, відвідуючи середньовічні

гради. Вони повстали в часи Київської держави у згаданих вже Дорогичині, Мельнику і Суражі, а також у Бранську і Більську-Підляському.

Насамперед варто піднятися у городище в Дорогичині, яке є залишком укріпленого граду, що виник в XI столітті, — звідти відкривається чудовий вид на Буг. Цікаво, що в 1238 році саме під Дорогичином відбулася битва між військами Данила і Василька Романовичів проти лицарів Добжинського ордену. А в 1253 році у цьому підляському містечку коронувався князь Данило Галицький, перший і єдиний король Русі.

На увагу заслуговує й Сураж, який був північно-західним форпостом Київського князівства. Варто відвідати це невеличке містечко та помилуватися прекрасними видами підляської землі з середньовічного городища.

Якщо хтось захоче перенестись у ще давніші часи, то повинен заїхати до Гатьок у Більському повіті. Там розташована унікальна пам'ятка VI століття — середньовічне городище, яке є частиною великого природно-археологічного комплексу. Це найстаріше підляське городище та одна з численних, такого роду середньовічних пам'яток у регіоні.

Неповторне підляське село

Вирушаючи в мандрівку Північним Підляшшям, вистачить відвідати будь-яке село коло Гайнівки чи Більська-Підляського, щоб відчутти підляську атмосферу.

Неповторний колорит Підляшшю надають, передусім, дерев'яні хати з міжвоєнного періоду з характерним

тільки для цього регіону оздобленням. Підляські різьби мають вигляд орнаментів, які прибивали над і під вікнами, на рогах, у щитах, а також уздовж даху. Місцеві майстри вирізували в дереві квітки, птахів, звірів, часто це були дуже витончені орнаменти. Прикрашені таким чином хати залишаються оригінальним архітектурним елементом місцевої традиції.

Найбагатше прикрашені хати можна побачити в українськомовних селах Більського і Гайнівського повітів. Варто, перш за все, податися до так званої Країни відкритих віконниць, тобто сіл Тростянка, Саці і Пухли. Це один із найцікавіших туристичних маршрутів на Північному Підляшші. Слід згадати, що села Тростянка і Саці внесені до реєстру пам'яток культурної спадщини.

На увагу у Північному Підляшші заслуговують також дерев'яні хрести з ковальськими хрестиками, а також цікаві каплички у вигляді дерев'яних стовпів, на яких є ліхтарик з фігурою святого, розп'яттям або іконою. Такі каплички — залишки приналежності жителів регіону до Уніатської церкви.

Підляське село цікаве також тим, що тут дуже добре збереглися різні варіанти української говірки. Майже в кожному селі на лавочках перед хатою зустрінемо старших людей — до них можна присісти та порозмовляти «посвояйому», як місцеві звуть свій варіант української мови. А якщо вдасться потрапити на співучих жінок — то й послухати підляських народних пісень.

Звичайно, підляське село доволі швидко змінюється, тож поряд із дуже естетичними, гарно й зі смаком оздобленими хатами, щораз частіше можна побачити сучасні «гаргамелі» (тобто псевдо-шляхетські садиби) або інші сучасні будинки, які порушують традиційний вигляд підляського села. Те ж саме діється з мовою, тому навряд чи українську говірку почуємо від людей, яким менше 40 років.

Підляські музеї

Давні зразки традиційного підляського будівництва можна знайти, передусім, у музеях під відкритим небом. Ідучи на Підляшшя, варто відвідати щонайменше два з них — у Біловезі та Козликах над Нарвою.

Скансен дерев'яного будівництва руського населення Підляшшя в Біловезі (бо ж така офіційна

назва музею) містить на площі чотирьох гектарів багато цікавих прикладів колишньої підляської архітектури: хати, клуня, вітряк, майстерня, перенесені з українськомовних сіл регіону.

Другий музей — «Загорода» в Козликах. Він менший за розміром, але пов'язаний з українським середовищем Підляшшя. Це не лише місце, в якому стоять традиційний вітряк, хата, клуня, стовпо-

ва капличка та інші зразки підляського будівництва, але й постійне місце культурних заходів підляських українців.

Церковне обличчя регіону

Не можна забувати, що Північне Підляшшя — це країна православних церков, які збереглися завдяки тому, що цю територію оминув акція руйнування православних храмів у 1938 році, що пройшла культурно близьким Південним Підляшшям та Холмщиною. Важливим був і той факт, що місцеве населення не постраждало внаслідок масових депортацій до СРСР та акції «Вісла» 1947 року, оскільки всіх українськомовних жителів назвали «білорусами». Тому населення багатьох підляських сіл на понад 90% залишається православним, хоча тут щораз частіше купують хати та селяться люди ззовні.

Найбільше зацікавлення туристів викликають, звичайно, давні дерев'яні церкви та каплички. Найстарішим храмом на цій території вважається церква Народження Пресвятої Богородиці XVII століття у Більську-Підляському. Варто відвідати й іншу стародавню церкву — цвинтарну каплицю Святих Апостолів Петра і Павла у Соб'ятині в Сім'ятицькому повіті з другої половини XVII століття або храм Усіння Голови св. Івана Хрестителя у Шитах у Більському повіті кінця XVIII століття з відремонтованим пам'ятником Янові Непомуцену поруч.

Найдавніші підляські церкви у своєму стилі походять від народної архітектури. На жаль, після відміни церковної унії в 1839 році багато з них перебудовано: доставлено дзвіниці до головних корпусів, змінено вигляд куполів. Пізніші церкви споруджено у національному російському стилі, якого притримувалися у Російській імперії. На Північному Підляшші таких храмів відносно багато.

З нових церков на увагу заслуговує Собор Святої Трійці в Гайнівці. Можна й згадати про церкву Святого Духа у Білостоці, яка, щоправда, розташована поза територією Північного Підляшшя, але заслуговує на увагу з огляду на свої розміри — це найбільший православний храм у Польщі.

Підляські церкви однозначно варті уваги. Останнім часом багато з них відремонтовано, тому вони тішать око не лише місцевих мирян. На жаль, при реставрації навіть тих найстаріших храмів поширилася мода озолочувати куполи, що часто не співпадає з первісним, доволі скромним, виглядом підляських сільських церковок.

Тим, хто збирається у подорож машиною або мотоциклом, варто порекомендувати Підляський сакральний маршрут, що веде слідами православних церков та сакральних місць культу, передусім, у Сім'ятицькому повіті.

Туристичних переваг Підляського регіону доволі багато. Це природа, чисте повітря, місцева архітектура, регіональна кухня та й взагалі релігійно-етнічний колорит Підляшшя з його білорусько-українсько-польськими національними парадоксами. Варто відвідати край над Бугом і Нарвою, щоб відчутти місцеву атмосферу та спробувати зрозуміти його специфіку. Зокрема, коли йдеться про тутешнє українство, яке формувалося, перш за все, на основі зв'язку з місцевим — з тою ж підляською землею, сільською хатою, церквою та рідною говіркою. ■

Людмила ЛАБОВИЧ
Фото авторки статті

ПОГЛЯДИ

Нові Рюриковичі: що для українців значить розслідування справи Новака

Польське Центральне слідче бюро і Національне антикорупційне бюро України 20 липня оприлюднили свої підозри Славомірові Новаку (прізвище публікується за згоди самого фігуранта справи). У той же день відбулися десятки обшуків у кількох містах України. Абстрагуючись від підозр, ця справа змушує задуматися: а чи слушним було запрошення в Україну закордонних менеджерів і політиків на державні посади?

Суд вирішив арештувати Новака на три місяці — це сигнал, що підозри можуть бути насправді серйозні. Славомірові Новаку пред'являють шість звинувачень, пов'язаних з тим періодом, коли він очолював державне агентство автошляхів «Укравтодор» (2016–2019 роки). За версією українського слідства, Новак користувався своєю посадою для отримання хабарів. Він нібито організовував підставні тендери на будівництво, ремонт і реконструкції доріг державного значення, а через статутні капітали у польських фірмах легалізував гроші. Гроші вносили учасники українських тендерів, а керівниками компаній значились «близькі та підконтрольні колишньому керівнику „Укравтодору” особи».

Загалом йдеться про тендери на 270 млн євро.

Славомір Новак, політик «Громадянської платформи», став головою «Укравтодору» у жовтні 2016 року, отримав українське громадянство і вочевидь не відмовився від польського. За повідомленнями українських медіа, його кандидатуру підтримував тодішній міністр інфраструктури України Володимир Омельян, якого з Новаком познайомив Ігор Кононенко — бізнесмен, «гаманець» і «сірий кардинал» 5-го президента України Петра Порошенка.

Коли Новак став головою «Укравтодору», в Україні розпочалася велика кампанія з будівництва та ремонту автодоріг. Проте у 2019 році, ще до інавгурації нового президента України Володимира Зеленського, почалися неприємності Новака: виявилось, що призначений ним чиновник був фігурантом журналістського розслідування щодо фірми, яка розділила 7 доріг у Терно-

пільській області на 177 ділянок по 40 метрів, аби уникнути тендеру. Новак назвав тоді скандал «політичним».

Пізніше, коли почалася зачистка «порошенківських» чиновників «зеленськими», ця історія була головним закидом до Новака з боку нового міністра інфраструктури Владислава Криклія.

Восени минулого року антикорупційні органи України виявили також, що Новак збрехав про реальну вартість свого автомобіля та суму власних коштів на банківських рахунках (розходження — понад 189 тис. гривень, тобто менше 6 тис. євро). Новак сам подав у відставку, однак, мотивуючи це рішення не скандалами, а «сімейними обставинами» та « новою пропозицією роботи ».

Нинішню справу проти Новака українські слідчі органи називають найбільш вдалою міжнародною операцією проти корупціонера в Україні. Можливо, співпраця була вдалою саме тому, що справа має досить виразний політичний підтекст: сьогоднішній владі і в Києві, і в Варшаві Новак потрібен, щоб вдарити в корупційність політичних попередників (у Польщі — в Туска, в Україні — в Порошенка).

Новак, типовий нуворіш із пристрастю до дорогих речей, котрий виріс у панельному будинку в Гданську, — досить легка ціль для такої атаки. Але виникає питання: чи усвідомлювало оточення Порошенка, кого запрошує керувати «Укравтодором»? Варто наголосити, що ця держкомпанія весь час її існування була (і залишається) наскрізь корумпованою: державні контракти на автошляхи загалом досить великі, а при подібних замовленнях досить легко можна провести «підставний тендер». У всіх пострадянських країнах най-

більш масштабне розкрадання державних грошей відбувається саме на великих будівельних проєктах: згадайте хоча би стадіони та летовища Януковича до «Євро-2012», пугінську Олімпіаду чи міст у Крим.

То чому ж до українського уряду та держкомпаній раніше запрошували іноземців? У грудні 2014 року на відкритті сесії нової Верховної Ради президент України Петро Порошенко сказав: «Я твердо стою на позиції, що ми повинні використовувати найкращий іноземний досвід аж до включення іноземців до складу уряду». Після цього він написав, що держава «невідкладно потребує реформ». За словами президента, «нам, як ніколи, потрібні міжнародні практики державного управління, боротьби з корупцією, фінансового планування, антикризового менеджменту, котрі можуть привнести часто тільки спеціалісти з-поза меж України». До тодішнього уряду Арсенія Яценюка таким чином увійшло відразу три міністри-іноземці, які отримали українські паспорти: представниця української діаспори в США Наталія Яреско (очолила Міністерство фінансів), грузин Олександр Квіташвілі (очолив Міністерство охорони здоров'я) і литовець Айварас Абромавічюс. Також великою була «грузинська команда», котра займалася реформою поліції.

Проте ніхто з цих першопрохідців довго не утримався в кріслі: більшість пішла з посади, тому що — як заявляли — не були спроможні подолати всю дисущу корупцію. Коли Порошенко почав роздавати громадянство ново-призначеним міністрам, він зустрівся з критикою суспільства. Так, депутат Микола Княжицький казав, що якщо

й кому варто давати громадянство і запрошувати на посади з-закордону — то це представників світового українства. До речі, найбільші результати — і найбільше публічне визнання серед українців — отримала якраз американська українка Уляна Супрун, виконуюча обов'язки міністра охорони здоров'я, котра провела найбільш масштабну реформу цієї галузі в українській історії.

Коли Новак приходив на посаду, він уже знав про цей досвід. Так само на його очах розігрувалася епопея з громадянством найбільш «проблемного» з цієї групи чиновників Міхеїла Саакашвілі. У бік Порошенка і чиновників, котрі залишилися, полетіли обвинувачення, що заявлена боротьба з корупцією за допомогою запрошених іноземців насправді є прикриттям корупції.

Держава — це не корпорація, щоб запрошувати іноземців, закидали тоді президентові і додавали: а що буде, якщо цей іноземець вчинить злочин в Україні і втече до рідної державі?

Шість років по тому ми бачимо відповідь на це питання. Іноземці в Україні не ліпші і не гірші за самих українців — вони так само різні і індивідуальні. Частина з них, як Рюриковичі понад тисячоліття тому, влилася в місцеву еліту і прийняла місцеві звички. Зміни ззовні не прийдуть, якщо зсередини немає бажання їх прийняти.

Справа Новака, як би вона не розвинулася, може загальмувати процес легалізації подвійного громадянства, яке все частіше мають українці. Минулого року його узаконити обіцяв Зеленський і Міністерство закордонних справ України. Проте зараз видно, що держава виявилася не готовою: ситуацію, досить розповсюджену у ХХІ столітті, коли в обвинуваченого є кілька громадянств, українські слідчі назвали «нетиповою». Ніхто, щоправда, не позбавляв його жодного з громадянств, проте — дивлячись на ставлення влади Києва до власного суспільства — у випадку звичайного українця саме так і вчинять. Модернізація і гарні «сторіз» в української влади — лише в інстаграмі, а «в житті — все інакше». ■

Igor ICAEB

ПОДІЇ

Щецінські онлайн-зустрічі

Багато з нас мріє про те, аби у час літніх відпусток та канікул взяти участь у своїх улюблених заходах, однак пандемія коронавірусу стає цьому на заваді. Прислухаючись до побажань шанувальників української культури, Щецінський відділ Об'єднання українців у Польщі (ОУП) реалізував перші три онлайн-проєкти, які вже доступні для перегляду на ютубі.

Майстер-класи, проведені в рамках Днів української культури, викликали велику зацікавленість. Вистачить прочитати перші коментарі, аби переконатися, що

вони дуже потрібні. Першим записано майстер-клас «Писанка» — Оксана Керкош з Кошаліна скарб звичаїв нашого народу отримала в спадок від батька чоловіка й зараз передає його усім, хто

захоче подивитися її відео на ютубі. Писанки, які створює Оксана, — це не просто розмальовані яйця, це шедевр, у них закарбоване саме життя. Орнаменти на її писанках — не просто малюнки, це символічні знаки: хвилясті лінії означають воду та здоров'я; зернятка — хліб, добробут; пташка — радість, натхнення; крапки — зірки, Всесвіт. Хоча зараз не час для писанок, але майстер-клас вже подивилося майже двісті осіб.

«Неймовірний майстер-клас! Дякую, що відроджує із забуття нашу ляльку! Будемо ваш майстер-клас показувати дітям онлайн! Супер! Дякуємо!», — пише Ірина Казначей після того, як подивилася відео «Лялька-мотанка». Ще одне відео «Вишивання мережою» супроводжують наступні слова: «для українців, виселених з рідних земель або народжених вже на закордоні, згорток вишитого полотна ставав часто одним з найцінніших матеріальних клаптиків далекої, забраної у них батьківщини». Майстер-класи «Лялька-мотанка» та «Вишивання мережою» веде Алла Лазуткіна з України, яка живе у Кошаліні вже кілька років та має досвід у навчанні рукоділля. Вступне слово підготував Андрій Вонторський — україніст та філософ, який відкриває глядачам символіку писанки, ляльки-мотанки та вишивки.

— Для мене найбільшою цінністю проєкту є те, що відео залишається назавжди і його можна використати у будь-який момент. Крім цього, наші майстер-класи можуть дивитися не лише у Щеціні, але й у кожній країні. Вже маю перші відгуки від людей, з якими співпрацюю у східній Україні, — їм цей проєкт дуже сподобався, а в одній із тамтешніх сільських шкіл ці відео будуть використовуватися під час уроків. Особливе зацікавлення у них викликало виготовлення ляльок-мотанок, оскільки досі вони не знали про їхню символіку, — каже ініціатор проєкту Іван Сирник, голова Щецінського відділу ОУП.

Він розповідає, що під час підготовки майстер-класів виникла дилема: робити короткі чи довгі записи. Проте, оскільки їх мали використовувати школи, то було вирішено записувати довші відео. У відеоматеріалах використано також запис гурту «Крайка» з Перемішля — таким чином поширюється пісенна традиція гурту.

Відео зайнять реалізовано в рамках проєкту «Звичаї та обряди», який дофінансував уряд міста Щецін. У планах організаторів — створювати наступні майстер-класи про вишивку. ■

Анна ВІННИЦЬКА
Фото Івана Сирника

Долина заляна молочном посвѣтом... Фотоетюд Володислава Грабана

Бесіда ци говірка?

Взяв єм на ся тяжкый и невдячний обовязок. Сам єм то зробил, то не мам права жалити ся. Вшытко правда, але все мі приходит на мысль думка, же мало або навет нич не осягну, а могу ся наразити на критыку и острацизм. Думам, же тото цалком не наше, а и не польске слово є зрозуміле. Як дахто ствердит, же повинен єм такы припадкы з маршу тлумачыти, то наступным разом юж так буде. Але стало ся штоси такє, же набрал єм векшой/більшой охоты дале тягнути таку невдячну роботу коректора, поправляча и кус може учителя. З тым остатнім словом пригадає ся мі інша його форма, яку нашол єм в тексті, надісланім до єдної з наших редакций. Было оно записане там як «научитель». Одкаль такі польонізм, но преціж — але остатнім часом еден з молодых дописувачів вживат форму «прецін» — то з того, же вшыткы маме за собом польску школу. Пробачте мі тоту коротку дигрессию и юж вертам до того, одкаль пришла тота охота. Та й ту знов нашмарят мі ся наступна, бо написал єм «одкаль» разом, а в «Ватрі» находжу «од тале», «од тамале» — розділене. Буду твердил, же ліпше пасує писати такы слова разом. Як звернеме ся до польского правопису — то буде «stad, stamtad» и до українського — «звідти». Тай и «на око» ліпше так выгядат. Но и врешті-нарешті одкаль охота? Вказала ся стаття п. Максима Равлюка спід Сянока, в якій автор на наукових підставах доказує, же неє и не буде адекватного фонетичного и морфологічного запису нашої бесіды без твердо-го «ы». Пригадає ся мі ту дискусия сперед пару років, в якій участ принял проф. Михайло Лесів и ищы пару осіб, але рішучых змін то не принесло. Єст ліпше як было, што вказувал єм юж перше, бо більше дописувачів стосує ся до правил, налічыл бым такых 5-6 и ищы може дакус вєще. Але што з того, як на «ЛС» и в «Ватрі» трафляють ся дописи, в котрых мої очы ріжут шелякы (ріжны) блуды. Ситуация не змінит ся покля Редакция не впровадит коректу, або дописуваче не зачнут стосувати ся до порядного правопису.

Сут підручники, книжки, вказівкы в статтях и треба запізнати ся з ними.

А тепер дакус прикладів того, як ся практычні має писаня до норм, о яких не лем я тілко раз юж пригадувал. Буде не лем «бріхате» «ы», як повідал Штефан Гладик, але тіж приклады іншых помылок. Далє не буде авторів, але декотры з них можут ся дос легко дочытати-додумати одкаль я їх взял. На початок такий рядок: «юж не молодим», «ниби», «товды», «в долгі біли», «зналисме», «очывидно», «зазрийте самы», «а в тіх села», «колі іхалі на фурманках чи ішли піше», «не змерзли сме», «то є ціж іх культура», «не можеме ціж забиті», «Анді Ворхова», «не єм такі істи», «дост доказуваня», «по мойому», «би перший раз», «хоцки», «виже згадана», «головном цілю стрічи», «перезераме документи».

Форма «юж не молодим» ліпше буде выгядала записана «юж не молодим-м», бо ту хочеме повісти, же я «юж не молодий», на што вказує такі запис. Далє «ниби» — то по перше, дос частий в нас польонізм, а ищы не меньше важне є, жебы слово записати яко «нібы». Так ся вперам про «ы», але то не значыт, жебы ставляти го там, де його неє. Так маме в слові «товды», яке я высмотріл, а має быти «товди». Не треба його вцалі, а вцалі в формі «очевыдно», хоц думам, же ту буде «ческа описка» заміст «очевыдно», и «зазрийте сами». Зостало ищы: «не змерзли сме», «дост доказуваня», «виже згадана», «не єм такі істи». Ту за рядом змінил бым так: «не змерзли зме» — чом? — но бо послушайте и почуете дзвінке «з», вымагат того дзвінке «м». Чом не «дост», бо выстарчыт «дос», як бесідували старшы Лемкы. Я повіл бым «выжче згадана», але ту приял бым, же «ч» забракло. Клопіт мам з «не єм такі істи». Розумію, так на льогіку, же иде о «переконаний, певний», але одкаль тото «істий». Маме «істинно», «істи», «істота», «істний»... А ту? Тепер буде пару «за поряд» або «за рядом», як в нас бесідували, форм до поправки: «в долгі біли»; «а в тіх села»; «колі іхалі на фурманках чи ішли піше»; «то є ціж іх культура»; «не можеме ціж забиті».

Ту ся нам в очы шмарят поява «і» там, де не повинно ся оно найти. Буде краше, а навет/навіть просто порядні, коли напишеме: «в долгі білі». Ту автор певно ся старал, а вышло, як повідають во Львові — «як завжди». Далє зміняє на: «а в тых селах»; «коли іхали на фурманках ци/чи ишли піше». А тепер кус інакше: «то є тіж іх культура», «не можеме тіж забути». Заміна «т» на «ц» то по-мойому просто «ополячення», але не можна не зауважыти, же дуже люди замінят наше «т» на польске «ć». Знам пару сіл и осіб, котры ся того не позбыли. Знам тіж осьвічену и культурну людину, яка старат ся акурат не заміняти наше «т» на «ć» и коли має ужыти наше слово «цікавий, цікаве», то на місце «ц» ставлят «т». Як то выгядат — доповіджте собі сами. Аж страх подумати як зареагує він, коли припадком тото прочытат?! Перескочыл єм дві форми: «би перший раз» и «перезераме документи». Пропоную замінити на «жебы перший раз» и на «перезераме документи». «Жебы» не буду пояснял, а в слові «перезераме» маме тзв. повноголося, то характерна для східніх мов засада, же «оро», «оло» «ере» пишеме там, де по-польскы напишеме «го», «ю», «гзе». Може дашто остало без поправки ци коментаря, але то не проблема.

Од якысого часу записую собі нашы стары слова, котры часом ся мі пригадуют. То не буде словничок в традиційній формі, а такі собі добір слів з Конечной, Ждыні ци Гладышова, котры деси засіли мі глибоко в памяти, тай часом припадком ся «будят» зо сну. Як бы мі помогли мешканці тых сіл, то словничок буде богатший. Подам ту пару такых живых, а може юж и ні, архаїзмів. Но хоцбы такы: «мыш-пергач», «вестка», «чеперити ся», «зуяло го», «гунцвот», «клинец». Маме пару словників, м.ін. Януша Пірера, але не вшыткы слова мож там найти. Выходят тіж словники конкретных сіл и акурат тот автор опрацювал словник Бортного, на підставі записів люди, які позберали материял од Бортнянів. Тот мій не буде такий грубий, але навет тоньший послужыт тому, же хоц маленька частинка нашого мовного богатства долше ся заховат.

На той раз буде юж дос, а мі остає лем чекати на да- які відгук. ■

Конечнян

Історія

15 липня минуло 610 років
від Грюнвальдської битви.
Учасники відкриття обеліску

Фото з фейсбук-сторінки Острозького повіту

Грюнвальд – звитяга народів, зокрема й українців

На полі найбільшої європейської битви Середньовіччя – під Грюнвальдом, що у Вармінсько-Мазурському воєводстві, нещодавно постав помітний кам'яний обеліск. Він вшановує участь литовського лицарства в бою 15 липня 1410 року проти Тевтонського ордену. На пам'ятнику вибито напис литовською та польською мовами: «Від литовського народу – за спільну перемогу». Офіційне велелюдне відкриття цієї пам'ятки планувалося на середину липня з нагоди 610-ї річниці битви. Однак, через пандемію коронавірусу ювілейних липневих заходів на грюнвальдському полі битви не буде. Урочисте відкриття, де було небагато людей, відбулося останньої травневої середи.

Обеліск, подарований литовським народом, розміщено в центральному місці грюнвальдського поля битви, поруч зі стежкою, що веде до пагорба з пам'ятниками, біля Грюнвальдського обеліску 1910 року. В офіційному відкритті участь взяли: маршалок Вармінсько-Мазурського воєводства Густав Марек Бжезін, директор музею Грюнвальдської битви Шимон Дрей, вїт гміни Грюнвальд Генрик Кацпжик та посол Литви у Польщі Едуардас Борісовас з делегацією. Дякуючи за пам'ятник, литовський дипломат підкреслив, що цей проект є ініціативою литовського суспільства, здійснення якої взяв на себе уряд Литви. Маршалок воєводства Густав Марек Бжезін назвав обеліск «гідною пам'яткою історії і польсько-литовської могутності в ті часи». Договір у цій справі був підписаний у листопаді минулого року послом Литви і директором музею. Не минуло й пів року, як пам'ятник литовському лицарству став реальністю.

Грюнвальд – це битва народів

Десятиліттями, якщо не сотнями років грюнвальдську звитягу приписує собі багато народів. Насамперед – і слушно – поляки і литовці, – зазначив історик Михайло Відейко, київський лицар-реконструктор, який не один раз брав участь у реконструкції Грюнвальдської битви та з яким ми зустрілися на грюнвальдському полі у 2010 році. – Але ж у Речі Посполитій тієї доби, яка звалася Королівством Польським та Великим князівством Литовським, Руським і Жемайтським, жили десятки, якщо не сотні національностей, зокрема однією з найчисленніших були русичі, тобто українці. Україна тоді – я сів і на пальцях порахував – була поділена між вісьмома державами. Хоча найчастіше називають Польщу і Литву, але «господарями» України були й інші: татари, молдаване, не згадуючи вже про агресивну Москву, ще тоді вповні залежну від Орди. Я відкрив для себе історію, яка йде кількома рядками в підручниках, і переконався, що вона цікава й повчальна. Грюнвальд – це битва народів. Київська хоругва, яка брала в ній участь, теж була інтернаціональною, бо ж у ній проявилася все населення Київської Русі. Крім русичів, були татаро-монголи, які дали васальну присягу князю Вітовту і мусили йти під Грюнвальд. Там були литвини, яким пожалували землі, були й поляки. Хоругва розмов-

Фото з твітер-сторінки директора Польського інституту у Вільнюсі Марціна Лапчинського

ляла принаймні трьома або чотирма мовами. А якщо взяти Поділля чи Галичину, то там ще більш строката і цікава картина. Ті, хто починає це реконструювати, дізнаються про різні народи, про те, як ця історія писалася, як проходило змішування різних культур, особливо у військовій справі. Тисячі наших предків у польських земських та магнатських хоругвах билися під Грюнвальдом.

Підтверджує це й польський літописець тих часів Ян Длугош, який писав, що у складі польського війська були хоругви, сформовані на території сучасної Галичини, Поділля, Волині. З Галичини – Галицька, Перемиська, Львівська, Холмська, 40-ва хоругва Мартина зі Славська, а також три подільські – Жидачівська, Теревельська, Подільська. Як свідчить статистика, на яку посилається польський літописець, у складі війська Великого князівства Литовського пере-

бували земські хоругви з Києва, Кременця, Стародуба, Дорогичина. Воювали українці й під іншими земськими та іменними хоругвами, хоча б чернігівсько-сіверського князя Дмитра Корибутовича.

– Я закінчив історичний факультет, але лише завдяки участі з 2006-го у реконструкціях під Грюнвальдом я зрозумів насправді ті пласти нашої історії, про які ми майже нічого не знаємо, – говорить Михайло Відейко. – Разом з нами, киянами, бували під Грюнвальдом лицарі-реконструктори з Донецька, Одеси, Новгорода-Сіверського, Львова, Кам'янець-Подільського, а також ковалі з Миргорода на Полтавщині, в обладунках яких ходила чи не половина реконструкторів, що брали участь у грюнвальдській ювілейній реконструкції битви.

Михайло згадав, що під ювілей 600-ліття Грюнвальдської битви в Україні без упину «крутили» матеріал про героя битви – українця чи то пак русича Івана Сушка з Романова під Львовом, якого нагородив король Владислав Ягайло. Як каже історик, це виглядало так, що на всі дев'яносто й одну хоругву переможців був лише один українець. Основний титар Грюнвальдської битви взяло на себе військо литовського князя Вітовта – 40 хоругв, тобто близько 11-12 тисяч воїнів, а основний його склад походив з Київської Русі, в якій тоді жили здебільшого русичі, але теж і поляки, татари, литовці – ті, хто зайняв руські землі.

Історик Михайло Відейко разом з іншими українськими реконструкторами домігся від організаторів згоди на участь у реконструйованій битві українських лицарів з гербом Галицької хоругви – галкою на білому полотнищі. Прапор цей нині красується в музеї Грюнвальдської битви. На жаль, від осіб, які водять туристів полем битви, неможливо почути про участь русичів у цій найбільшій середньовічній битві. Зате можна довідатися про участь у ній... росіян зі Смоленщини. У той час як тоді Смоленщина належала Литві, а для Грюнвальдської битви там було сформовано лише три хоругви. Однак, нинішній Москві це не перешкоджає брати всі лаври перемоги на себе. Ще в 2014 році Російське військово-історичне товариство стверджувало, що «російські війська з їхніми союзниками здобули перемогу над німецькими лицарями в Грюнвальдській битві». Останніми ж роками на будинках російських міст з'явилися написи з твердженнями, що перемога у Грюнвальдській битві є пам'ятною датою воєнної історії Росії.

– Таких нісенітниць я давно не чув, – зізнається польський історик з Гданського університету професор Богдан Хшановський. – Очевидно, що східні війська брали участь у битві під Грюнвальдом, але їх не можна назвати російськими військами.

Побратимство зброї як основа партнерства

Литовський народ домігся вшанування своїх героїв з-під Грюнвальду. До цього прямують і чехи, які пригадують про участь в битві своїх лицарів під командуванням Яна Жижки, а також серби. Мовчить чомусь одна Україна.

– Я переконаний, що з боку нашого воєводського самоврядування і управління воєводства не було б перешкод у вшануванні українців, чи як тоді мовилося, русичів, котрі брали участь в Грюнвальдській битві в більшості хоругв, – запевняє Мирон Сич, віце-маршалок Вармінсько-Мазурського воєводства. – Крім вшанування цих воїнів, українці могли б ще побудувати міцний фундамент польсько-української співпраці, що спирався б на військові союзи між нашими державами. Це і Грюнвальд, і переможна битва під Оршею проти російської армії під командуванням князя Костянтина Острозького, це врешті-решт і Диво на Віслі 1920 року, причиною якого став військовий союз Юзефа Пілсудського і Симона Петлюри, про що в Польщі кажуть чомусь не так вже й часто. Добре було б, щоб Україна стала активнішою у цій сфері. Це допоможе відкрити всі пласти історії і побудувати справжні партнерські взаємини. Я переконаний, у це активно включиться і численна на Вармії і Мазурах українська національна меншина, яка, до речі, вже намагається відкрити в Ольштині до 100-ліття Варшавської битви пам'ятний знак генерал-хорунжому Маркові Безручку.

У середині липня минає 610 років від Грюнвальдської битви. Ця ювілейна дата могла б стати початком клопотань України про увічнення участі українців-русичів у найбільшій середньовічній звитязі. ■

Степан МІГУС

«Онлайн-ватра» у Ждині: не відмінити заходи, а переформатувати їх

Про досвід, винесений з цьогорічного онлайн-заходу, рекомендації для інших організаторів українських, зокрема лемківських заходів, а також чому фестиваль у Ждині не перенесли на інший термін, розповідає Наталя Гладик, секретар Об'єднання лемків (ОЛ).

Продовження з 1 сторінки

Робота над цьогорічною «Ватрою» важча, ніж над тими «класичними», що проводилися до цього?

Для мене особисто роботи було менше, але для інших — навпаки. Треба розуміти, що підхід до організації заходу, на якому є публіка, один, а до онлайн-події — вже інший. До того ж у нас були не лише концерти і різні заходи на «ватряному» полі у Ждині, а також трансляція двох літургій з гори Явір біля Висової-Здруй та онлайн-дискусій, учасники яких сиділи у себе вдома за комп'ютерами.

Хто відповідав за відео та трансляцію?

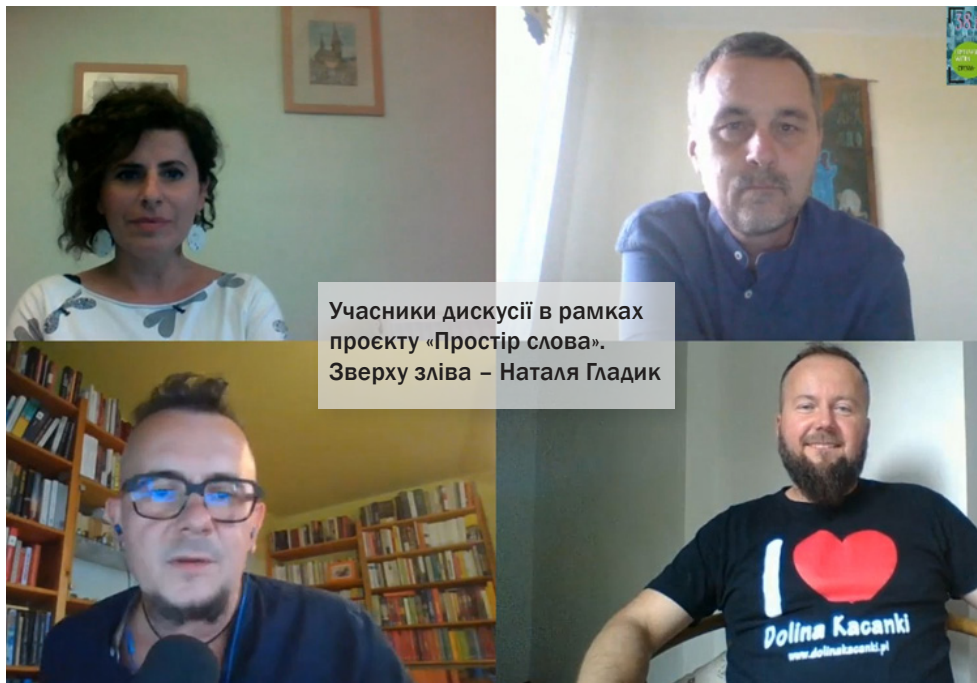
Звичайно, що ми не були спроможні реалізувати усе власними силами, тому найняли професійні фірми та людей, які займаються зйомками та монтажем. Якби на заході було телебачення, то можна було б організувати пряму трансляцію зі Ждині, але фінансово ми це не потягнули. Однак, я вважаю, нам все одно пощастило, бо голова організації Григорій Троханівський працює на телебаченні. Він займається виготовленням програм і знає, який має бути сценарій, як все має бути логістично вирішено. Тому він підібрав команду людей, відповідальних за звук, освітлення, операторів. Він відповідав за те, щоб нам усім добре працювалося і все йшло за планом, починаючи від зйомок та монтажу до викладення відео в інтернет.

«Лемківська ватра» у Ждині — це один з небагатьох заходів, організованих українськими та лемківськими організаціями, який не відмінили з огляду на коронавірус. Так, не відбувся один з найбільших українських заходів на півночі Польщі «Екологія» у Гурові-Главецькому, а також «На Івана, на Купала» в Дубичах-Церковних на Підляшші. Вже відомо, що не буде й інших, наприклад, «Пасленецької бесіди східних культур». Проте «Ватру» ви вирішили провести. Чому?

Почну з того, що першою нашою спробою не скасовувати заходи, а переносити їх в онлайн, був організований у червні «Лемківський кermеш» у Вільхівці — тоді ми провели радіотрансляцію на Радіо Ряшів. А щодо рішення провести «Ватру» в цьому році, то великий вплив на це мала молодь Об'єднання лемків, яка запропонувала зробити фестиваль в онлайн-режимі. Якщо чесно, то я була налаштована скептично, просто не могла собі уявити, як може відбутися подія без публіки та чи зможемо ми зробити це технічно. Але у нашій організації є дуже фанатна група активних молодих людей зі своїми ідеями, є Гриць Троханівський, який мав досвід у реалізації такого роду проєктів, — тож спільними силами все вдалося зробити.

Тобто заходи треба проводити?

Вважаю, що так. З фінансової точки зору це єдина нагода для будь-якої

Учасники дискусії в рамках проєкту «Простір слова». Зверху зліва — Наталя Гладик

меншинної організації записати таку кількість відео. Може, хтось через 30-40 років звернеться до цих записів із заходу зі Ждині чи Вільхівця і побачить, яку форму та мету мали наші культурні події, які люди їх організовували. Сьогодні ми, наприклад, захоплюємося звукозаписами польського етнографа Романа Райнфуса, які він робив у 20-ті та 30-ті роки минулого століття на Лемківщині. Так само, сподіваюся, що як нас уже не буде, і не знаю, чи будуть організовані «Лемківські ватри» та «Кermеші» у Вільхівці, але ж лишаться відеозаписи про них. Тому варто не скасовувати події, а проводити їх онлайн. Також, завдяки таким інноваціям, організація починає діяти на іншому рівні, перед нами відкривається величезне поле для діяльності в інтернеті. Широ кажучи, ми і не сподівалися такого зацікавлення цьогорічною подією, що пройшла в онлайн-форматі.

Протягом тижня відео з трьох днів «Лемківської ватри» на ютубі набрало 24 тисячі переглядів, а крім цього кілька тисяч людей дивилося події на фейсбуці. Отже, більше, ніж зазвичай вживу.

І ці цифри ростуть. Це неймовірно, але кількість переглядів онлайн-дискусій у рамках «Простору слова» на «Ватрі» вже більша, ніж онлайн-подій, які транслює Воєводська публічна бібліотека у Кракові. А саме вони надихнули мене провести частину програми «Простір слова» на «ватряному» полі, а частину — у фейсбуці по домівках. Вони вже багато років роблять у мережі такі тематичні зустрічі та дискусії про літературу.

Ти згадала про велику активність молоді. Виходить, користь від COVID-19 для організації є?

Багато молодих людей, які організовували фестиваль, — це члени гуртків ОЛ, деякі з них з Головної управи. Три роки тому ми вже почали знімати рекламні ролики про «Ватру» — це були перші спроби реалізації мультимедійних завдань. До ідеї зразу приєдналася молодь і мала великий «фан» від цього (і не лише приєдналася, а зробила дуже

цінну річ). Ми отримали зворотню інформацію: такі речі подобаються, побільше б такого. Ми почали готувати наступні відеоролики, і тоді активізувалася львівська «Молода Лемківщина». Зараз молоді лемки у Львові постійно роблять якісь зйомки та відео-передачі. Зокрема, народився проєкт «Лемко співи», де під час поїздки машиною із запрошеними гостями проводять розмови на лемківські теми та співають пісні. До речі, ми одні з перших запустили такі відеоролики в інтернеті. До цього передачі з різних подій робило тільки товариство «Lemko Tower», які створили «LemkoTV».

Повертаючись до твого питання про коронавірус. Якби не пандемія, то «Ватра» була би традиційною. Досвід цьогорічного фестивалю свідчить, що варто зосереджуватися не лише на звичній формі реалізації культурних подій. Треба йти у бік чогось більш сучасного, що дає інші можливості.

У липні з'явилася інформація, що планується послаблення заборон, які стосувалися публічних заходів. Зокрема, могла збільшитися кількість осіб, які можуть бути присутні на них. У вас не було думки перенести термін проведення фестивалю, наприклад, на серпень та зробити його у класичній формі з фізичною присутністю глядачів?

Ми про це думали, проте відмовилися від цього. Згадали, що впродовж багатьох років «Лемківська ватра» відбувається у треті вихідні липня. Навіть у 1997 році, коли у Польщі була повинь і були побоювання щодо дуже низької явки учасників, ми не відмінили захід і не змінили термін його проведення. Вирішили нічого не міняти й зараз. Також ми подумали, що не будемо ризикувати, адже організація такого великого фестивалю проходить у непевний час, коли постійно змінюються умови. «Лемківська ватра» — це масовий захід. Щоб отримати дозвіл на його проведення на території гміни Устя Горлицьке, ми мусимо мінімум за місяць до події подати заявку. А до цього ще мусимо мати рекомендацію від поліції,

медичних служб, прикордонної служби, пожежників та санітарно-епідеміологічної служби. І це все між собою пов'язане. «Ватра» — це не пікнік, коли можна переносити час його проведення з тижня на тиждень. Це величезна подія, для якої треба багато дозволів, щодо яких є купа вимог. Ми не хотіли ризикувати зі зміною дати заходу на кілька тижнів, не знаючи, що буде у серпні. Ще однією проблемою було те, що для переформатування заходу з класичної «Лемківської ватри» на подію онлайн треба було зробити додатки до договорів, які ми підписали ще на початку року з Міністерством внутрішніх справ та адміністрації (MBCiA). Деякий час зайняло переписування усіх кошторисів, документів під нову форму проєкту. Міністерство усе це затвердило. Тому знову щось міняти, через місяць після першої зміни — не мало сенсу.

MBCiA виділило цього року на проведення заходу 148 тисяч злотих. Ви отримали повну суму на реалізацію «Лемківської ватри»?

Так, ніхто нам нічого не «обрівав». Ми використали повністю дотацію, яка було виділена на цей проєкт. Проте це вимагало багато роботи по підготовці додатків до договору. Це новий досвід не лише для нас, але теж для чиновників з міністерства.

Це перша «Лемківська ватра», проведена у такій нетрадиційній формі. Знаю людей, які хотіли їхати на «Ватру», а деякі навіть поїхали. Як виглядав фестиваль на місці?

Ще до початку заходу ми мали багато повідомлень, що люди прийдуть. Прийдуть хоча би послухати концерти через огорожу з надією, що зможуть увійти на територію «Ватри». Але ми у повідомленні на сайті ОЛ та на сторінці у фейсбуці, присвяченій самій події, чітко заявили, що об'єкт буде закритим. На території, де проводився захід, були лише учасники, тобто виконавці, технічні працівники, організатори. Навіть якби хтось приїхав, щоб послухати музику, то теж не зміг би, бо весь звук по кабелях ішов безпосередньо до камер. Цього року не було такого звуку, яке це завжди буває на «Ватрах».

Один зі знайомих з Перемишля, який все ж приїхав до Ждині, описав місце проведення фестивалю у двох словах — порожньо та сумно.

Я мала такі самі відчуття. Не було людей, була тиша. А до всього ще й ішов дощ. Ніби дощ — це традиційний елемент «Ватри» у Ждині, проте зараз він додавав ще більше сумної атмосфери.

Припустимо, що через рік «Лемківська ватра» буде вже відкрита для «ватрян». Як цьогорічний досвід вплине на організацію заходу у наступному році?

Якщо фестиваль у 2021 році зможе відбутися у класичному варіанті, то цьогорічний досвід ми напевно використаємо. Серед організаторів вже були розмови про те, щоби частину дискусій організовувати онлайн або одразу запускати їх у мережу. Якщо доповідати, який має бути гостем у рамках «Простору слова», важко добратися до Ждині, то можна зробити з ним розмову онлайн. Це також економія грошей, зменшує вартість проведення заходу для нас. Я сподіваюся, що цьогорічний досвід вплине на зміну форми «Лемківської ватри», яку будемо реалізувати у наступні роки. ■

Павло ЛОЗА

Фото — скрін з події онлайн

РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

Andrzej Rukkas, «*Razem z Wojskiem Polskim. Armia Ukraińskiej Republiki Ludowej w 1920 roku*». Варшава: видавництво Інституту національної пам'яті, 2020. — 696 сторінок.

Армія союзників під час і після спільних боїв

Польський Інститут національної пам'яті (ІНП) видав переклад монографії українського історика Андрія Руккаса «Разом з польським військом: Армія Української Народної Республіки 1920 року».

Книгу видали в рамках заходів Інституту, присвячених 100-й річниці договору Пільсудський-Петлюра. Офіційна презентація і дискусія відбулася у Варшаві, автор взяв у ній участь онлайн.

Монографія містить близько 700 сторінок і спирається на архівні документи про історію Армії УНР, її структуру та діяльність під час польсько-більшовицької війни. Андрій Руккас у вступі

до книги відзначає: «Українське військо було централізованою та організованою силою, з власними органами управління, бойовими частинами, службами забезпечення та постачання. (...) Велика заслуга в цьому наших союзників — поляків, спільно з якими українські вояки рушили на визволення власної землі з-під більшовицької влади». У детальному описі структури збройних сил УНР історик розповідає, що, окрім традиційних кавалерії чи піхоти, в їхньому складі був навіть військово-морський флот та військово-повітряні сили. У створенні останніх найважливішу роль відіграли поляки. Варто відзначити, що у варшавському парку «Мокотовське поле» влітку 1920 року формувалася 1-й Запорізький авіазагін, якому польська сторона надала 8 літаків німецького виробництва. У праці Андрія Руккаса є також розділи, присвячені діяльності польової жандармерії та українського Окремого корпусу кордонної охорони. Описуючи українські військові частини у 1920 році, автор багато уваги присвячує їй тогочасним політичним процесам. До прикладу, він детально характеризує підготовку і підписання польсько-української угоди у Варшаві. Варто також підкреслити, що у польському виданні додали нову інформацію та ілюстративний матеріал, зокрема унікальні архівні фотографії та малюнки.

Під час варшавської презентації Андрій Руккас наголосив, що темою Української Народної Республіки займається понад 20 років, а почалося все з пропозиції співавторства статті про військову місію УНР у Польщі. Саме тоді в українських державних архівах він знайшов багато неопублікованих

документів. А згодом виявив, що брат його діда був офіцером Армії УНР.

На думку Андрія Руккаса, потенціал союзу Симона Петлюри та Юзефа Пілсудського не вдалося використати сповна. Одна з причин — події розвивалися дуже швидко; після спільного походу поляки контролювали Київ усього кілька місяців, що не дало можливості створити державний український апарат. Не оголошували також загальну мобілізацію, а багато повстанських угруповань не дуже хотіли приєднуватися до регулярної Армії УНР. Тому, коли почався похід Червоної армії маршала Семена Будьонного, військо Української Народної Республіки було на початковій стадії розбудови.

Протистояння швидко завершилося договором у Ризі, згідно з яким Польща мала офіційно визнати радянський уряд УРСР в Харкові і відмовитися від співпраці з УНР. На думку Андрія Руккаса, Пільсудський, хоч і мусив прийняти цей сценарій, все одно і надалі підтримував УНР в її самотній боротьбі з більшовиками. Він дозволив також зберегти структуру Армії Української Народної Республіки під час інтернування у Польщі. «У них відібрали зброю, але їхні частини не були ліквідовані», — сказав Андрій Руккас. Він нагадав, що в польській армії петлюрівцям дали можливість працювати, завдяки чому вони могли себе забезпечувати. Українці брали участь також у різних військових операціях, наприклад, у Третньому сілезькому повстанні чи у зайнятті нейтральної полоси на демаркаційній лінії з Литвою. Отже, для поляків петлюрівці були значним військовим ресурсом, який, збережений у таборах для інтернованих, можна було використати

у ймовірній наступній боротьбі з більшовиками. Українці, приймаючи цю роль, вірили, що за якийсь час з польською підтримкою зможуть знову спробувати відвоювати свою незалежність. На жаль, цього не сталося. Табори для інтернованих петлюрівців ліквідували, а їхня військова еміграція фактично перетворилася на політичну.

Говорячи про роль Армії УНР у польсько-більшовицькій війні, Андрій Руккас підкреслив, що у безпосередній боротьбі брала участь приблизно половина з 25 тисяч солдатів. Армія діяла на південній ділянці польсько-більшовицького фронту — на річках Збруч і Дністер. В умовах надійного захисту українців польська сторона могла зосередитися на протистоянні в інших регіонах. Армія забезпечувала також сполучення з Румунією. А через порти завдяки ній надходила зброя та амуніція для польського війська. Якби південну ділянку фронту прорвали, ці важливі сполучення були би перервані. До того ж, якби не захист українців, ворог увійшов би в Карпати, де готувалися прорадянські повстання. Згодом більшовики могли би дійти до Угорщини та Італії. Отже, їхній шлях до Західної Європи вів не тільки через Варшаву, але й через Чортків чи Дрогобич. «Завдяки Армії УНР цією дорогою червоні не пішли», — підсумовував Андрій Руккас. Під час дискусії про його книгу історики погодилися, що кількісний показник участі українців у польсько-більшовицькій війні не був значним, але високим на томість був якісний — якби не українська армія, більшовики могли би захопити тодішню Європу. ■

Григорій СПОДАРИК

«*Śpiewy naszego роду. Друга частина*». Лосє, 2019. — 57.10 хв.

«Сьпівы нашого роду» з Лемківщини — вже вдруже

Наприкінці 2018 року в результаті музичної співпраці лемків і русинів з Польщі та Словаччини з'явився диск «Сьпівы нашого роду» («Śpiewy naszego rod»). Він містить 14 композицій та одну пісню-бонус. Серед них, зокрема, були пісні зі збірки Ярослава Полянського, композитора та диригента, який змалку захоплювався лемківськими народними піснями творами, записував їх, а на основі власної збірки підготував магістерську роботу. А все почалося три роки тому, коли Гриць Суханич, діяч з Об'єднання лемків з кількома друзями поїхав до Бехерова (Словаччина). Молодим лемкам з Польщі так добре співалося з місцевими хлопцями, що вони вирішили записати свій спів на диск. Так народилися «Сьпівы нашого роду». Ця співпраця триває й досі, бо нещодавно з'явилася друга частина «Сьпівів нашого роду».

Другий альбом з лемківськими піснями, як зазначають самі автори проекту, трішки відрізняється від попереднього. Під час його підготовки до співпраці запрошено нових музикантів та співаків. Після успіху першого альбому знайшлося теж більше спонсорів, готових підтримати ініціативу. «Чи друга платівка буде краща?», — запитують в описі у книжечці, долученої до альбому, автори проекту.

Диск містить 15 композицій, а також одну пісню-бонус. Серед них є мелодії, які співали жителі сіл на Лемківщині. Часто це діди та прадіди тих виконавців, яких ми почуємо на платівці. Буває, що вони й досі виконують ці пісні у своїх рідних хатах.

В альбомі можна почути, зокрема, пісню «Як я ішов попід гори, ой, кобы-м я», яку виконували у лемківських селах Ізби на Фльоринка. Саме звідси походять діди та прадіди учасників проекту Михайла Гожинського та Павла Басалиги (останній не лише співає, але теж грає на скрипці). Наступні пісні з диску — це твори «Закувала зозуленька» з Лосє, «Лет соколе, не ходи до нас» із сіл Дальова та Пстрина у Словаччині, а також «Коник мій» з Барвінка. Вони

входять до збірки Ярослава Полянського. Слід згадати, що обробки цих пісень друкувалися на лемківській сторінці «Нашого слова». В альбомі є також лемківські композиції, які співали (а може, співають і досі) у селах Словаччини, де живуть русини. Одні — зовсім невідомі, інші можна вже було почути в обробках інших колективів, як от композицію «Ой, там на горі».

На платівці окрім чоловічих голосів почуємо теж кілька жіночих. Про це подбали Наталія Бочневич, Олександра Бірошова, Оля Буковська та Ольга Старинська. Крім вищезгаданих учасників у проекті також узяти участь Семен та Матвій Герек, Тома та Лука Дошни, Данило Старинський, Григорій Суханич, Патрик Шуркала та Андрій Хом'як. Слід згадати, що більшість членів проекту грає або співає у народних ансамблях, зокрема в «Кичері» з Лігниці та в «Маковиці» зі Свидника.

Відповідаючи на питання авторів проекту «чи друга платівка буде краща?», можна сказати, що це залежить від музичного смаку слухача. А як всі ми знаємо, про смаки нема що сперечатися — у кожного він свій. На-

певно, на ній чути більше інструментів, а на попередній було більше співу а-капела. Єдине, що не помінялося, — це те, що члени проекту аранжують і виконують пісні своїми силами, а також надалі використовують для цього не лише етнографічні, але й сімейні джерела.

Альбом «Сьпівы нашого роду. Друга част» був записаний рік тому у Лосі. Обкладинку та книжечку прикрашає фото лемківської сім'ї з села Прислуп та знімки села Берест біля Криниці. Обкладинку підготувала Югаска Сьпак, а координатором усього проекту є Григорій Суханич. До платівки долучена книжечка зі словами, написаними лемківською говіркою та їхнім фонетичним перекладом латинкою.

Очі послухати лемківські пісні, які увійшли до другої частини альбому «Сьпівы нашого роду», можуть зв'язатися з учасниками проекту через фейсбук. Можна також сконтактувати з Братством греко-католицької молоді «Сарепта» та товариством «Lemko Tower», які є видавцями диску. ■

Павло ЛОЗА

Фонд Український Народний Дім у Перемишлі

Fundacja Dom Ukraiński w Przemyślu

ul. Kościuszki 5, 37-700 Przemyśl

PLN: 88 1600 1462 1838 9708 6000 0001

Загальноосвітній ліцей ім. Т.Г. Шевченка в Білому Борі з українською мовою навчання оголошує набір до першого класу 4-річного ліцею на 2020/2021 навчальний рік

Заохочуємо усіх випускників початкових шкіл поступити до нашого ліцею. У школі, крім української та польської мови, ви можете вивчати також англійську та німецьку. Школа пропонує також розширене навчання з трьох предметів: • географії • математики або історії (на вибір) • англійської мови або інформатики.

Гарантуємо: ■ високий рівень навчання ■ високий рівень складання матури ■ додаткові заняття для підвищення рівня знань – залежно від потреб учнів ■ артистичні заняття ■ індивідуальний підхід до кожного учня ■ комфортні умови навчання та проживання в гуртожитку ■ вшановування національних свят ■ добре обладнаний спортивний зал.

Запрошуємо усіх, кому дорогі і небайдужі наші українські традиції.

Тут ви зможете їх вивчати та продовжувати плекати. Чекаємо ВАС!

Контакти:
тел. 94-36-70-162,
е-мейл: zs2bb@op.pl
Адреса школи:
liceum-bialybor.pl

Щиро запрошуємо! Дирекція та педагогічна рада Комплексу шкіл з українською мовою навчання у Гурові-Ілавецькому запрошують учнів на навчання у нашій школі.

Заяву на вступ до початкової школи та ліцею можна завантажити з сайту школи у закладці «Rekrutacja 2020/2021» – www.szkolazdumka.pl. Заповнену заяву з додатками можна вислати звичайною поштою на адресу школи. Якщо у вас немає можливості надрукувати документи, просимо зв'язатися з нами по телефону або написати е-мейл. Ми надішлемо формуляр, який слід заповнити та відправити на нашу адресу: **Zespół Szkół z Ukraińskim Językiem Nauczania ul. Szkolna 6, 11-220 Górowo Iławeckie.** Детальнішу інформацію можна отримати за телефоном 89 7611243.

Греко-католицька спільнота в Ельблонзі будує нову святиню. З цією метою проводимо різні заходи, щоб зібрати кошти.

Від імені спільноти греко-католицької парафії Народження Св. Івана Хрестителя в Ельблонзі парох о. митрат Андрій Сорока просить про вплати:

Parafia Grekokatolicka w Elblągu, ul. Poznańska 2a
Bank PeKaO S.A. I oddział w Elblągu
nr konta: 87 1240 1226 1111 0000 1404 5318

Зі смутком та жалем повідомляємо,
що 15 липня 2020 року на 85-му році життя
неочікувано відійшов від нас

† Петро Юхас

відомий діяч
українського середовища у Кошаліні.
Люблячий чоловік, батько, дід, прадід.

Жінка і діти з родинами

Розклад щогорічних відвідин українських місць Любачівщини:

22.08.2020 (субота)

11.00 – літургія в церкві в Горайці, опісля – панахида на цвинтарі біля пам'ятника (у десяти річницю його встановлення). Якщо буде бажання, о. Іван Тарапатський цього дня відслужить також панахиду у Жукові та Новому Селі.

23.08.2020 (неділя)

10.00 – панахида на цвинтарі у Старому Люблінці,
11.00 – літургія в церкві в Новому Люблінці, опісля – панахида на місцевому кладовищі.

29.08.2020 (субота)

8.00 – панахида на цвинтарі у Верхраті,
10.00 – панахида на могилі у Монастирі,
12.00 – літургія біля каплички на Бучині.

Організатори закликають відвідувати ці історичні місця та зберігати пам'ять про українську спадщину цього регіону, а також нагадують про обов'язок дотримуватися санітарного режиму під час зустрічі. Через обмеження, пов'язані з пандемією, у цьому році на заходах не буде представників товариства «Любачівщина» зі Львова – тим важливішою є небайдужість та присутність українців, які проживають у Польщі.

Пожертви на ремонт церкви в Новому Люблінці можна надсилати на банківський рахунок:

Zgromadzenie Sióstr Służebnic NPM
Pralkowce 231, 37-700 Przemyśl
91 8642 1155 2015 1500 7766 0004

На даний момент на рахунку є 5500 злотих, плануються наступні етапи реставрації інтер'єру святині. Усіх охочих просимо надсилати кошти з допискою «cerkiew w Nowym Lublinie».

ДОРОГИМ БАТЬКАМ ОЛЬЗІ ТА ІВАНОВІ ШАХМАТАМ

з нагоди 40-ліття подружнього життя
бажаємо міцного здоров'я, солодкої любові,
щоденної радості та сповнення усіх мрій.
Дякуємо, що Ви створили нашу чудову родину,
яка наповнена взаєморозумінням, пошаною
до Бога та любов'ю до нееньки України.

*Діти: Оріся, Богдан, Марта
та Михайло з сім'ями*

40 - ЛІТТЯ

6 серпня 2020 року наш

парох отець Богдан Кішко

відзначає 15-ту річницю священства.
З нагоди цього ювілею ми передаємо найкращі
побажання, зичимо здоров'я, багато Божих ласк,
доброї та позитивної енергії на шляху служіння
Церкві та українській нації.

*Парафіальна рада та вірні парафії
Преображення Господнього в Мокрому*

15 - ЛІТТЯ

Загальноосвітня школа № 4 в Лігниць оголошує набір учнів до 1 класу і 7 класу початкової школи та до 1 класу ліцею на 2020/2021 навчальний рік Рекрутаційна пропозиція 2020/2021 – 4-річний загальноосвітній ліцей.

Ми плануємо набрати один клас, програма якого буде включати такі профілі згідно вашого вибору: • біологічно-хімічний • екологічний • економічний • політехнічний.

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Slovo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuchenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.

Zespół redakcyjny: redaktor naczelny – Khrystyna Zanyk, zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuchenko, redaktorzy – Igor Szerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Olga Rusina, redaktor techniczny – Olga Michaluk, prenumerata, reklama – Lesia Korostelewycz.

Współpracownicy: Stefan Migus (Olsztyn), Janusz Bakunowicz (Bielsk Podlaski), Anastazja Krawczuk (Warszawa), Anastasija Kanarska (Lwów), Piotr Andrusieczko (Poznań, Kijów), Olesia Gieral (Lublin), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmila Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewicz (Legnica), Igor Isajew (Warszawa), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Mikołaj Pipka (Przemyśl), Olena Humeniuk (Kijów), Kateryna Semchuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7
03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77, 677-88-05 (sekretariat),
22 677-88-06 (sekretarz Zarządu Głównego), fax: 22 679-96-95,

E-mail: zuwp@post.pl, sekretariat@ukraina.com.pl,

Internet: <http://www.oup.ukraina.com.pl>

Fotoskład: Redakcja „Nasze Slovo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. Nakład 2700 egz.

Pismo dofinansowano ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Związek Ukraińców w Polsce Z.G., ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN, EURO, CAD:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika.

Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slovo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

Передплата «Нашого слова» на 2020 рік ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	4,00 zł + поштові оплати	85,00 zł	170,00 zł	340,00 zł
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	4,00 zł без поштових оплат	52,00 zł	104,00 zł	208,00 zł
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	4,00 zł + поштові оплати	95,00 zł	190,00 zł	380,00 zł
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	4,00 zł без поштових оплат	52,00 zł	104,00 zł	208,00 zł